

Spletno nadlegovanje med mladimi v Sloveniji

Spletno nadlegovanje med mladimi v Sloveniji. Poročilo raziskave.

Izdajatelj: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Projekt: Krepitev digitalnega državljanstva v slovenskih vzgojno-izobraževalnih zavodih (DIGI.DR)

Avtorji: dr. Barbara Brečko, Jure Plaskan, Ema Čampa

Naslovnica: Jasmina Ploštajner

Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ter Evropska unija – NextGenerationEU

KAZALO

UVOD	4
<i>OPREDELITEV SPLETNEGA NADLEGOVANJA</i>	<i>5</i>
<i>OBLIKE SPLETNEGA NADLEGOVANJA</i>	<i>6</i>
METODOLOGIJA	9
<i>ANKETNI VPRAŠALNIK.....</i>	<i>9</i>
<i>STRUKTURA RESPONDENTOV</i>	<i>10</i>
UPORABA TEHNOLOGIJE	11
<i>POSEDOVANJE IN UPORABA ELEKTRONSKIH NAPRAV.....</i>	<i>11</i>
<i>UPORABA PROGRAMOV IN APLIKACIJ.....</i>	<i>12</i>
SPLETNO NADLEGOVANJE	13
<i>POJAVNOST SPLETNEGA NADLEGOVANJA</i>	<i>13</i>
<i>OBLIKE SPLETNEGA NADLEGOVANJA</i>	<i>16</i>
<i>DOŽIVLJANJE SPLETNEGA NADLEGOVANJA</i>	<i>19</i>
<i>ODZIV NA SPLETNO NADLEGOVANJE</i>	<i>21</i>
<i>ODNOS DO SPLETNEGA NADLEGOVANJA.....</i>	<i>23</i>
PRIČE SPLETNEGA NADLEGOVANJA	25
<i>POZNAVANJE ŽRTEV SPLETNEGA NADLEGOVANJA</i>	<i>25</i>
<i>ODZIVI OPAZOVALCEV NA SPLETNO NADLEGOVANJE</i>	<i>25</i>
POVZROČITELJI SPLETNEGA NADLEGOVANJA.....	28
ZAKLJUČNE MISLI	35
VIRI	36
KORISTNA GRADIVA NA TEMO SPLETNEGA (VRSTNIŠKEGA) NADLEGOVANJA in NASILJA.....	38

UVOD

Digitalna tehnologija oblikuje naše vsakdanje življenje in ima osrednjo vlogo v družbenem življenju mladih. Velik del njihovega družbenega življenja poteka na spletu, kjer se povezujejo z vrstniki, igrajo, učijo, odkrivajo in izražajo. Na to kaže priljubljenost platform, kot so TikTok, YouTube, Viber, Instagram in druge, ki so postale pomembna okolja za družbene dejavnosti mladih. Čeprav digitalna tehnologija ponuja možnosti za učenje, ustvarjalnost in druženje s prijatelji, pa je tudi prostor in orodje, ki lahko povzroča škodo, kot je spletno nadlegovanje. Čeprav je spletno nadlegovanje tesno povezano z uporabo digitalnih tehnologij, je treba poudariti, da je ta pojav povezan tudi s tako imenovanimi tradicionalnimi oblikami nasilja (npr. nasilje, ki se ne dogaja v spletnem okolju).

V Sloveniji je bila prva obširnejša raziskava na tem področju izvedena leta 2018 - raziskava [Odklikni!](#)

Letos (2025) je bila v sklopu projekta [Digitalno državljanstvo v vzgojno-izobraževalnih zavodih \(DIGI.DR\)](#) med srednješolci ter osnovnošolci zadnje triade izvedena obsežna študija, ki je v delu ponovila tudi sklop vprašanj, ki zadeva spletno nasilje in nadlegovanje. Pričujoče poročilo predstavlja rezultate tega sklopa.

Spletno nasilje in nadlegovanje postajata naraščajoč problem tako v Evropski uniji kot v Sloveniji, raziskave na tem področju¹ pa izpostavljajo, da so dekleta in ženske pogosteje izpostavljene nasilju na spletu, doživljajo hujše oblike nasilja ter težje in dolgotrajnejše posledice kakor fantje in moški. Poleg tega pri spletnem nadlegovanju praviloma ne gre za ločen pojav nasilja, temveč za eno od oblik nasilja nad ženskami, ki se povezuje z drugimi pojavnostmi nasilja, kot so zalezovanje, spolno

nadlegovanje, psihično nasilje, intimno-partnersko nasilje ipd.

Mladi so ena najbolj ranljivih skupin, ko gre za spletno nadlegovanje. Zaradi intenzivne uporabe tehnologij in interneta so močno izpostavljeni, še posebej na družbenih omrežjih, kjer se to dogaja najpogosteje. Dekleta so pri tem še posebej ogrožena, saj so tarča nadlegovanja zgolj zaradi svojega spola.

Spletno spolno nadlegovanje izhaja iz zapletene kombinacije družbenih, vrstniških, partnerskih ali intimnih odnosov in razvojnih dejavnikov, ki jih omogoča digitalna tehnologija (deShame, 2017). Spletno nadlegovanje se dogaja v družbenem kontekstu, kjer razširjena kultura seksualizacije, mizoginije in homofobije pogosto ostaja neobravnavana (Henry in Powell, 2016). Spolno sramotenje (ang. slut shaming) in okrivljanje žrtev (ang. victim blaming) nista značilna zgolj za najstnike (Pew Research Center, 2014) ali za spletno nadlegovanje (npr. Hackman et al., 2017), imata pa ključno vlogo pri tem, kako žrtev doživlja spolno nasilje (meni, da je sam/-a kriv/-a, da se je nasilje zgodilo). Drugi dejavniki, ki lahko pomembno doprinejajo k marginalizaciji mladih, ki doživljajo spletno spolno nadlegovanje, so rasa, etnična pripadnost, invalidnost, spolna identiteta. Pritisk vrstnikov je v tem obdobju velik. Čeprav se mladi večinoma držijo predvidenih družbenih norm in pričakovanih vedenj, pa znotraj mladostniških vrstniških skupin obstajajo norme in vedenja, še posebno v intimnih odnosih, ki so lahko tudi drugačne od siceršnjih družbenih norm. Mladi iščejo potrditev sovrstnikov in v tem lahko podležejo pritisku skupine, ki pa se ne vede v skladu s splošnimi družbenimi normami. Medvrstniški pritisk lahko prispeva k oblikovanju stališč in vedenja ter normaliziranju potencialno škodljivih vedenj (npr. zgodnja spolna aktivnost, spletno

¹ Npr. raziskava Centra za družboslovno informatiko o razširjenosti in prepoznavanju spletnega nadlegovanja med mladimi v Sloveniji (2018), raziskava Evropskega ženskega lobija

(2017) ter vseevropska raziskava o nasilju nad ženskami Agencije EU za temeljne pravice (2014). Med slovenskimi najstniki je razlike v podatkih glede na spol pokazala tudi raziskava Odklikni! (2019)

nadlegovanje). Zaznane kršitve pričakovanih normativov lahko povzročijo sramotenje na spletu. Obdobje razvoja v odraslost je v splošnem kritično. Ko mladi prehajajo iz otroštva v odraslost, iščejo nove občutke, raziskujejo spolnost, izpostavljeni so določenim tveganjem. Zaradi dojemljivosti za pritisk vrstnikov ter pomanjkanja razumevanja spolnosti in intimnih odnosov pa so izpostavljeni določenim tveganjem (deShame, 2017). Partnerski in intimni odnosi so posebej izpostavljeni. Ko mladi raziskujejo svoje zgodnje spolne interakcije in intimnost, se učijo o privolitvi, spoštovanju in zaupanju. Lahko se zgodi, da prestopijo mejo med spogledovanjem in nadlegovanjem, spodbujanjem in prisilo. Včasih so ta vedenja nasilna, izkoriščevalska in krepijo škodljivo dožemanje spola in spolnosti (deShame, 2017).

Nasilje na osnovi spola je nasilje, ki se človeku zgodi izključno zaradi njegovega spola. Čeprav je fizično nasilje pogosta oblika nasilja na osnovi spola, tudi uradno ni omejeno zgolj na to. Evropski svet opredeljuje nasilje na podlagi spola kot dejanja, ki vodijo v »fizično, spolno, psihološko ali ekonomsko škodo ali trpljenje žensk« (https://nobullying.com/gender-violence/). Zagotovo je tudi spletno nadlegovanje ena od oblik nasilja na podlagi spola, ki je med slovenskimi mladostniki zelo prisotna.

Spletno nadlegovanje med mladimi je resen problem, saj ga je vsaj enkrat že doživela približno polovica mladih v Sloveniji, pri čemer je delež deklet, ki so doživele spletno nadlegovanje, višji od deleža fantov.

OPREDELITEV SPLETNEGA NADLEGOVANJA

Kot poudarja Svet Evrope (2018), še vedno ni enotnega izrazoslovja ali tipologije kaznivih dejanj, ki se štejejo za spletno nadlegovanje. Spletno nadlegovanje je pojav, ki ga različni avtorji opisujejo z različnimi izrazi in definicijami. Pojem je težko opredeljiv iz več razlogov. Gre za novejši pojav, zelo odvisen od razvoja in uporabe nove tehnologije. Z njenimi novimi možnostmi se neprestano pojavljajo tudi nove oblike spletnega nasilja. Spletno nadlegovanje je tesno povezano z uporabo IKT,

obenem pa različni avtorji ugotavljajo, da je pojav povezan tudi s klasičnimi oblikami nasilja (npr. nasilje, ki se ne dogaja v spletnem okolju).

Tehnologija ni vzrok, temveč sredstvo, s katerim se spletno nadlegovanje izvaja, kjer se socialni problemi in neenakosti okrepijo.

Nekaj dejavnikov, ki jih omogoča komunikacija prek tehnologije in lahko vplivajo na to, da se ljudje na spletu vedejo nasilno (med drugim tudi socialno sicer nespretni posamezniki, ki so redkeje povzročitelji nasilja v fizičnem okolju):

- možnost skrivanja identitete (daje moč za izražanje mnenja, omogoča, da naredimo nekaj, česar drugače ne bi storili, olajša prenašanje krivde na druge, omogoča neposredno izražanje občutkov brez »filtriranih«),
- občutek moči in nepremagljivosti, ki ga v fizičnem svetu nimamo,
- lahko doseganje velikega občinstva,
- lažje iskanje podpornikov za svoja mnenja in dejanja,
- iluzija enakosti, kjer ima vsakdo glas,
- manj očiten in slabše opazen vpliv, ki ga imajo dejanja povzročitelja na počutje žrtve (na spletu gre večinoma za tekstovno komunikacijo, kjer neverbalni odzivi žrtve, ki kažejo na njeno prizadetost, običajno niso vidni);
- občutek pomanjkanja nadzora in možnost izogibanja kazni za svoja dejanja.

Poleg tega že sama tehnologija omogoča ustvarjanje več računov, izdelavo lažnih profilov, na voljo so aplikacije za sledenje, zalezovanje prek spleta je veliko enostavnejše kot v fizičnem okolju, možno je vdiranje v račune, naprave, ustvarjanje lažnih posnetkov, posnetkov zaslonov v pogovorih, med videoklici, skrivno snemanje in slikanje brez privolitve itn., kar vse facilitira povzročanje nasilja in nadlegovanja v spletnem okolju.

Spletno nadlegovanje je običajno definirano kot ponavljajoče se nasilje vrstnikov s pomočjo digitalnih (spletnih ali mobilnih) tehnologij. Nekateri strokovnjaki in strokovnjakinje (Pušnik, 2012) izpostavljajo, da ponavljajoče se nasilje pri spletnem

nadlegovanju pogosto dobiva druge dimenzije, saj zaradi hitre in preproste (en klik) delitve in razmnoževanja komentarjev, posnetkov ipd., ki jih je pogosto nemogoče odstraniti, tudi enkratna zloraba ostane na spletu neomejeno časa in številčno neomejenemu občinstvu, s čimer se ponavlja tudi viktimizacija in je izpostavljenost žrtve mnogo večja.

Spletno nadlegovanje in viktimizacija sta povezana z raznolikimi psihosocialnimi, fizičnimi in duševnimi posledicami, kot so stres, samomorilne misli, depresija, tesnoba, osamljenost, uporaba drog, zmanjšanje življenjskega zadovoljstva, zmanjšana samozavest, telesne težave in slabši učni uspeh (DeSmet et al., 2016).

Zakaj ima lahko spletno nadlegovanje še hujše posledice kot klasično nasilje?

Občinstvo je pri spletnem nadlegovanju potencialno izjemno številno, žrtev pa ostaja ranljiva, dosegljiva in izpostavljena, zato je ta oblika nasilja posebej tvegana in škodljiva. Njene posledice so lahko celo hujše kot v primeru katere izmed klasičnih oblik medvrstniškega nasilja. Umik je pri spletnem nadlegovanju zelo otežen. Sporočila, slike sledijo žrtvi povsod (domov, v posteljo) in so tu vsakokrat, ko uporablja splet, družbena omrežja, elektronsko pošto in mobilni telefon. Nasilje kot stigma ostane na spletu tudi po tem, ko povzročitelj/-ica preneha z nasiljem; objave ostanejo za vedno, če žrtev ne doseže njihovega izbrisa. Pri spletnem nasilju je mogoče tudi, da z enim klikom en/-a povzročitelj/-ica hkrati izvede nasilje nad neomejenim številom žrtev, in gre torej še za problem drugačnega razmerja moči, kar pri klasičnem nasilju ni mogoče. Dodatno negotovost in ranljivost žrtve lahko predstavlja tudi to, da se pri spletnem nadlegovanju lahko zgodi, da ne vemo in težko odkrijemo, kdo ga povzroča. Z vsem tem se lahko še stopnjuje občutek, da nismo varni in da smo opazovani, zalezovani (Pušnik, 2012).

Spletno nadlegovanje lahko široko opredelimo kot vedenje na spletu, ki škodi fizičnemu, psihičnemu ali čustvenemu počutju žrtve. Povzročitelj/-ica spletnega nasilja kot tudi žrtev tega nasilja je lahko posameznik/-ica ali skupina, zgodi pa se ob uporabi spleta, pametnih telefonov, med igranjem spletnih iger.

OBLIKE SPLETNEGA NADLEGOVANJA

Za lažjo obravnavo smo oblike spletnega nadlegovanja razvrstili v štiri kategorije glede na to, ali gre za žaljenje žrtve, nadlegovanje in trpinčenje, izključevanje ali zlorabo njene zasebnosti. Ob tem poudarjamo, da so mnoge oblike spletnega nadlegovanja medsebojno povezane, se prekrivajo oz. so sestavljene iz kombinacije dejanj.

ŽALJENJE

(povzeto po: www.safe.si):

- **žaljiva sporočila in komentarji** – žaljenje, zmerjanje ali deljenje sovražnih vsebin, usmerjenih na točno določeno osebo (ali skupino);
- **trolanje** – objavlanje žaljivih, sovražnih in provokativnih (izzivalnih) sporočil v spletnih skupnostih in klepetih z namenom izzivanja ali pritegovanja pozornosti;
- **predelave posnetkov na žaljiv način** – žaljiva predelava fotografije ali video posnetka z namenom sramotjenja, posmehovanja osebi na posnetku;
- **žaljivi memi** – ustvarjanje memov s fotografijami, podatki žrtve z namenom žaljenja, posmehovanja, sramotjenja ... Mem je obdelana fotografija ali GIF-animacija z dodanim besedilom, ki naj bi bilo smešno ali norčavo; za mem se pogosto uporabijo fotografije z interneta brez vedenja ali privolitve upodobljenih oseb.
- **telesno sramotenje** – žaljenje in norčevanje iz osebe zaradi njenega telesa (komentarji o velikost, teži, videzu osebe).

NADLEGOVANJE IN TRPINČENJE

(povzeto po: www.safe.si):

- **lažni profili** – ustvarjanje lažnega profila žrtve na družbenih omrežjih in objavlanje vsebin v njenem imenu, ki to osebo spravljajo v zadrego ali jo sramotijo. Druga možnost je uporaba lažnega profila za prevare ali žaljenje drugih in s tem očrnitev žrtve;
- **spletno zalezovanje** – gre za ponavljajoče se, dolgotrajnejše, neželjeno navezovanje stikov, spremljanje žrtve prek spleta (družbenih

omrežij, forumov, klepetov ipd.), lahko tudi v kombinaciji s fizičnim zalezovanjem;

- **spolno nadlegovanje** – uporaba digitalnih tehnologij za različne oblike s strani žrtve neželene komunikacije, nagovarjanja, komentiranja in vedenja seksualne narave;
- **pošiljanje spolnih vsebin** – pošiljanje lastnih seksualno eksplicitnih slik ali posnetkov (npr. »dick pics« – slike spolnih organov) ali pornografskih slik ali posnetkov, ki pri prejemniku/ci niso zaželeni oziroma v prejemanje ni privolil/a;
- **predelovanje posnetkov v gole ali pornografske** – uporaba različnih programov, aplikacij za predelavo slik ali videov osebe v gole ali pornografske posnetke;
- **spletno spolno napeljevanje otrok (t. i. grooming)** – vzpostavljanje odnosa z otrokom prek spleta z namenom spolne zlorabe v živo;
- **izsiljevanje** – pošiljanje izsiljevalskih sporočil, v katerih povzročitelj ali povzročiteljica od žrtve nekaj zahteva. Zelo pogosto gre za izsiljevanje za gole oz. intimne posnetke ali denar. Če pa povzročitelj ali povzročiteljica že ima intimne posnetke žrtve (ki jih je sama poslala ali so nastali v njuni pretekli zvezi), grozi, da bo te posnetke objavil/-a, če mu/ji ne pošlje denarja ali še več takšnih posnetkov ali znova vzpostavi intimno zvezo z njim/njo in podobno;
- **grožnje** – uporaba groženj in ustrahovanje žrtve prek sporočil ali javnih objav na spletu, v skrajnem primeru gre lahko tudi za grožnje s spolnim nasiljem, posilstvom, smrtjo.
- **deljenje posnetkov fizičnega ali spolnega nasilja** – gre za vnovično viktimizacijo oseb, ki so bile na posnetkih spolno ali fizično napadene.

IZKLJUČEVANJE

(povzeto po: www.safe.si):

- **izključevanje iz skupin** – skupina vrstnikov izloči vrstnika iz skupine na družbenem omrežju ali v aplikaciji za sporočanje ali pa mu prepreči vstop v skupino. V skupini se o tej osebi pogovarjajo, o čemer jo obveščajo.
- **ustvarjanje sovražnih skupin** – ustvarjanje skupine na družbenih omrežjih, v aplikacijah, klepetih z namenom širjenja sovraštva proti določeni osebi (ali skupini);

- **obrekovanje** – širjenje neresnic (laži) o žrtvi na spletu, po družbenih omrežjih, prek aplikacij za sporočanje itd.;
- **trpinčenje zaradi dejanske ali domnevne spolne identitete ali usmerjenosti;**
- **»avtiranje« na spletu** – javno spletno razkrivanje spolne usmerjenosti ali spolne identitete osebe brez njene privolitve;
- **spolno sramotenje** – stigmatiziranje osebe zaradi njenega videza, vedenja (zlasti spolnega) in zmerjanje s kurbo, vlačugo ipd.

ZLORABE ZASEBNOSTI

(povzeto po: www.safe.si):

- **fotografiranje in snemanje ter objavljanje posnetkov brez dovoljenja** – fotografiranje osebe brez njenega dovoljenja je poseg v zasebnost in tega po zakonu ne smemo izvajati. Enako velja za objavo in deljenje teh posnetkov na družbenih omrežjih ali drugje na internetu;
- **prikrito fotografiranje** – gole ali spolne slike, ki so posnete brez dovoljenja (slikanje na ulici »pod krilom«, v dekolte, na straniščih ipd.);
- **deljenje intimnih posnetkov** – objavljanje, prepošiljanje, deljenje golih fotografij ali intimnih posnetkov žrtve prek spleta;
- **kraja gesel** – pridobivanje gesla žrtve (za elektronsko pošto, mobilni telefon, račune na družbenih omrežjih ipd.) brez njene vednosti;
- **vdiranje v profile (račune)** – vdiranje (hekanje, krekjanje) v spletne profile žrtve na družbenih omrežjih ali račune elektronske pošte in podobno. Gre za kazniv poseg v zasebnost in bi ga lahko primerjali z vlomom v stanovanje;
- **e-blatenje (doxing)** – pridobivanje osebnih podatkov neke osebe na spletu (tudi z vdiranjem v račune) in nato razkrivanje, javno objavljanje teh podatkov, ne da bi ta oseba to dovolila. Končni cilj je množično nadlegovanje te osebe prek družbenih omrežij, elektronske pošte, celo na domačem ali službenem naslovu s strani vseh, ki vidijo te podatke;
- **zloraba zaupanja** – razkrivanje (javno na internetu ali v zaprti skupini) zasebnih informacij, ki jih je žrtev zaupala v prepričanju, da ne bodo deljene z drugimi.
- **spletno zaslužjevanje** – z vdorom v digitalne naprave prestrezanje in zlorabljanje zasebnih

informacij, sledenje zasebnim komunikacijam
ipd.
Več o spletnem nasilju lahko preberete v publikaciji

[ODKLIKNI! Ustavimo spletno nasilje nad ženskami in
deletimi: priročnik za strokovnjakinje in strokovnjake,
ki delajo z mladimi.](#)

METODOLOGIJA

Zbiranje podatkov je potekalo med marcem in majem 2025, z orodjem za spletno anketiranje 1KA, in sicer na enak način v osnovnih in srednjih šolah. Vse šole, ki so bile vključene v anketo, so bile vzorčne, za osnovno šolo smo izdelali vzorec 125 naključno izbranih šol, pri čemer smo kontrolirali velikost šole in regije. V vzorec srednjih šol smo vključili 64 šol (zavodov, ki večinoma izvajajo več kot en srednješolski program), pri čemer smo upoštevali regijo in program šole.

Ravnateljicam in ravnateljem izbranih šol smo poslali pismo, v katerem smo predstavili projekt in jih prosili za sodelovanje. Na vabilo se je odzvalo 39 osnovnih šol ter 24 srednjih šol oz. zavodov, ki izvajajo več kot en srednješolski program. Šole so nato izbrale po en oddelek vsakega razreda in v šolskem okolju (v računalniški učilnici) izvedle anketo. Učenci in dijaki so za izpolnjevanje ankete porabili približno 20 minut.

ANKETNI VPRAŠALNIK

Osnovnošolci in srednješolci so odgovarjali na enak spletni vprašalnik. Vprašalnik je bil sestavljen iz šestih sklopov.

Poleg demografskih vprašanj so bila anketirancem zastavljena vprašanja o naslednjih temah:

- Raba digitalnih naprav, vključno z vprašanji o načinih omejevanja rabe telefona.
- Uporaba družbenih omrežij – katera, kako pogosto in s kakšnim razlogom.
- Vsebine, ki jih srečujejo – oglasi, neprimerne vsebine, nevarne vsebine.
- Medijska pismenost, spremljanje novic, prepoznavanje lažnih novic in deepfake posnetkov.
- Počutje na spletu – vpliv, ki ga imajo vsebine na spletu.
- Spletno nadlegovanje.

Sklop spletnega nadlegovanja je vseboval 13 vprašanj. Anketirancem smo sprva podali jasno definicijo o tem, kaj spletno nadlegovanje je ter navedli tudi nekaj konkretnih primerov. Želeli smo izvedeti čim več o njihovih izkušnjah s spletnim nadlegovanjem, tako v šoli kot izven šole. Spraševali smo jih, ali so bili kdaj žrtev spletnega nadlegovanja, in v kolikor da, na kakšen način so bili nadlegovani, kako so se ob tem počutili, in kaj so storili v tem primeru ... Vprašali smo jih tudi, če poznajo osebo, ki jih je nadlegovala. Zanimalo pa nas je tudi, če poznajo kakšno drugo žrtev nadlegovanja, ali pa so tudi sami storili kakšno od naštetih oblik nadlegovanja. Na koncu smo jih vprašali še, v kolikšni meri se strinjajo z določenimi trditvami o spletnem nadlegovanju.

STRUKTURA RESPONDENTOV

V raziskavo je bilo vključenih 1696 osnovnošolcev in 1272 srednješolcev (skupaj 2968 anketiranih), starih med 12 in 20 let. V raziskavi je skupno sodelovalo 51,1 % deklet in 48,9 % fantov.

V anketo je bilo vključenih 861 deklet iz osnovnih šol in 657 deklet iz srednjih šol. Tako v osnovni kot srednji šoli je v raziskavi sodelovalo nekaj manj fantov kot deklet in sicer, 835 osnovnošolcev ter 615 srednješolcev.

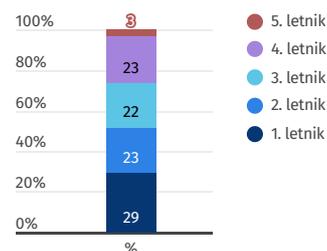
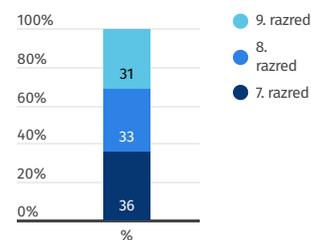
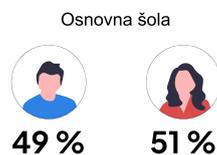
, starih med 12 in 20 let. V raziskavi je skupno sodelovalo 51,1 % deklet in 48,9 % fantov.

V anketo je bilo vključenih 861 deklet iz osnovnih šol in 657 deklet iz srednjih šol. Tako v osnovni kot srednji šoli je v raziskavi sodelovalo nekaj manj fantov kot deklet in sicer, 835 osnovnošolcev ter 615 srednješolcev.

Največ anketirancev iz osnovnih šol je v času raziskave obiskovalo 7. razred (36 %), najmanj pa 9. razred (31 %). V času raziskave je 33 % osnovnošolcev obiskovalo 8. razred.

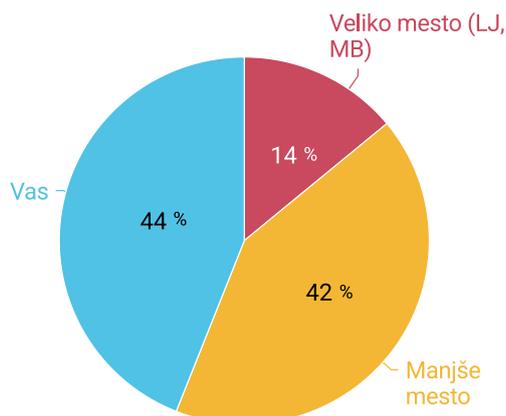
Med dijaki srednjih šol in gimnazij je bilo v anketo vključenih največ dijakov in dijakinj prvih letnikov

(29 %), najmanj pa dijakov in dijakinj petih letnikov (3 %). Med anketiranci je 23 % dijakov in dijakinj obiskovalo drugi letnik, 22 % tretji letnik in 23 % četrti letnik srednješolskega izobraževanja.

Večina učencev in dijakov vključenih v raziskavo prihaja iz manjših krajev (vas – 44 %), sledijo ti, ki prihajajo iz manjših mest (41 %) ter velikih mest (14 %).

Velikost naselja

UPORABA TEHNOLOGIJE

POSEDOVANJE IN UPORABA ELEKTRONSKIH NAPRAV

Mladi v Sloveniji so z napravami dobro opremljeni. Gre za naprave, ki jih imajo mladi doma na razpolago, ni pa nujno, da je naprava njihova. Med osnovnošolci in srednješolci ni večjih razlik v posedovanju naprav. Predvsem ugotavljamo, da je med obema skupinama delež mladih, ki imajo dostop do **pametnih telefonov** izjemno visok – 98 % med osnovnošolci (tretje triade) in 99 % med srednješolci, prav tako je predvsem med osnovnošolci visok delež teh, ki imajo na razpolago tudi pametno uro (49 %). Pametni telefoni so ključni za razumevanje digitalnih praks mladih in problematične uporabe tehnologije, saj združujejo

funktionalnosti računalnika s prenosljivostjo in stalno dosegljivostjo. Zaradi tega so mladostniki nenehno povezani in dosegljivi, kar še povečuje tveganje za spletno nadlegovanje.

V osnovni šoli večina učencev mobilnega telefona v šoli ne uporablja, predvsem zato, ker to ni dovoljeno (69 %) ali ker tega ne želijo (14 %), le manjši delež ga uporablja med odmori (10 %) ali celo med poukom (8 %). V srednji šoli pa je slika povsem drugačna – kar 59 % dijakov telefon uporablja med odmori, 38 % celo med poukom, medtem ko je tistih, ki ga ne uporabljajo bodisi iz lastne volje (2 %) bodisi zaradi prepovedi (1 %), zelo malo. Uporaba telefona je v šoli pri srednješolcih bistveno bolj razširjena in manj omejena kot pri osnovnošolcih.

Dostopnost naprav glede na šolo

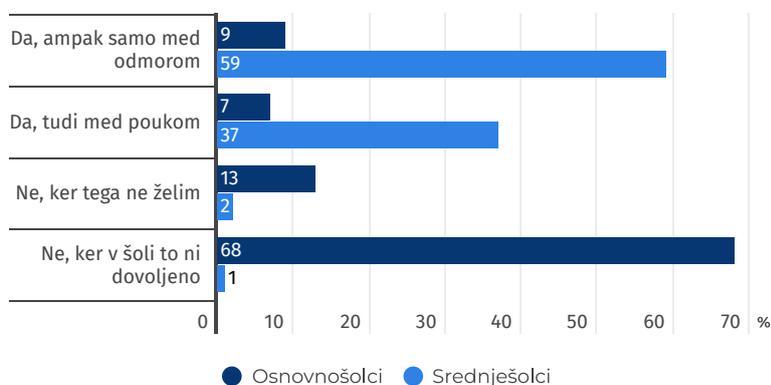
Osnovna šola

98 %	televizija
98 %	pametni telefon
91 %	računalnik (osebni ali prenosni)
63 %	radio
56 %	konzolo za igre
54 %	tablični računalnik
49 %	pametno uro
10 %	VR očala

Srednja šola

99 %	pametni telefon
97 %	računalnik (osebni ali prenosni)
95 %	televizija
69 %	radio
50 %	tablični računalnik
47 %	konzolo za igre
36 %	pametno uro
8 %	VR očala

Uporaba telefona v šoli

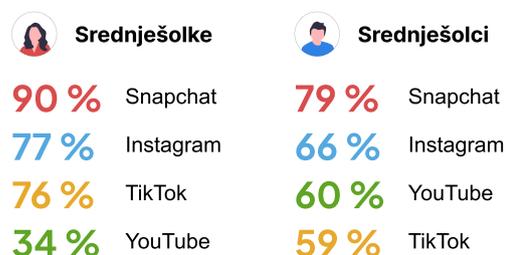
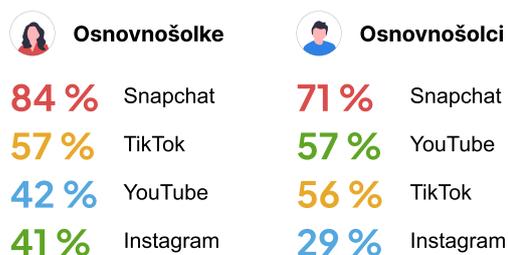

UPORABA PROGRAMOV IN APLIKACIJ

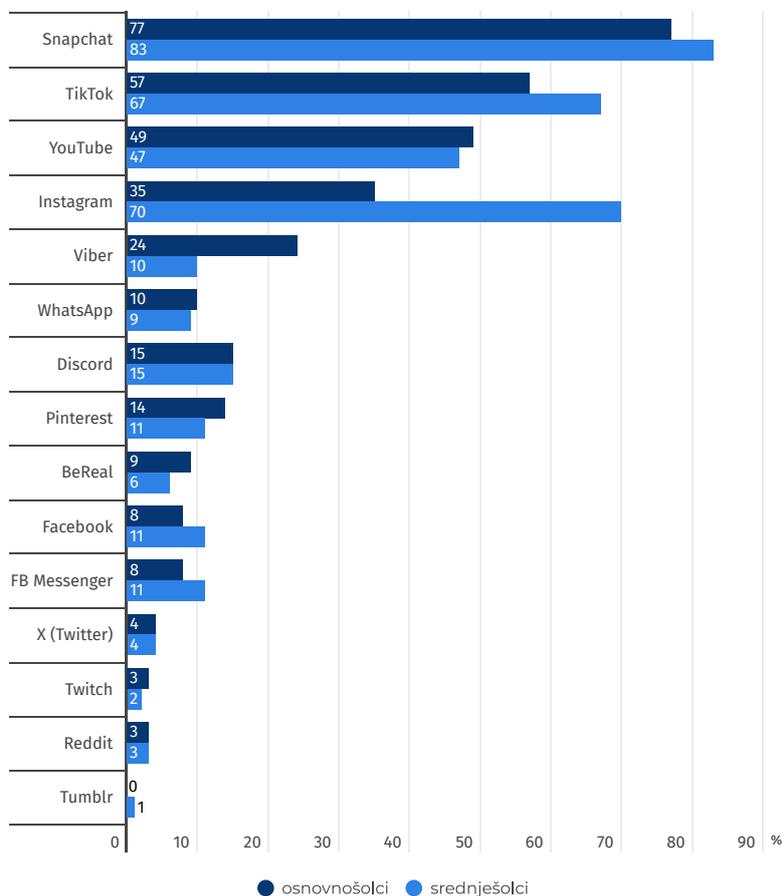
Mladi najpogosteje obiskujejo naslednje spletne strani in aplikacije: Snapchat, TikTok, YouTube in Instagram – polovica oziroma več kot polovica mladih te programe oziroma aplikacije uporablja dnevno, oziroma večkrat dnevno. Najpopularnejšo aplikacijo Snapchat kar 77,9 % osnovnošolcev in 83,7 % srednješolcev uporablja vsak dan. Spletnih strani in aplikacij, kot so Discord, Reddit, BeReal, Facebook, FB Messenger, Twitch, X (Twitter), WhatsApp in Tumblr, več kot polovica vprašanih osnovnošolcev ne uporablja, pri srednješolcih pa jih več kot polovica ne uporablja aplikacij in programov Reddit, BeReal, FB Messenger, Twitch, X (Twitter), WhatsApp in Tumblr.

Najpogosteje uporabljene aplikacije so med fanti in dekleti v osnovni in srednji šoli enake, vendar je nekaj razlik v vrstnem redu. V osnovni šoli fantje največ uporabljajo Snapchat (71 % vprašanih ga uporablja vsakodnevno), sledi YouTube (57 %), nato sledita TikTok (56 %) in Instagram (29 %). Dekleta so prav tako najpogosteje vsak dan na Snapchatu (84 %), TikToku (57 %), na YouTubu (42 %) in Instagramu (41 %). V srednji šoli fantje najpogosteje vsak dan uporabljajo Snapchat (79

%), Instagram (66 %), YouTube (60 %) in TikTok (59 %). Pri dekletih pa je vrstni red nekoliko drugačen – na vrhu sta sicer prav tako Snapchat (90 %) in Instagram (77 %), sledi TikTok (76 %), medtem ko je YouTube precej manj vsakodnevno prisoten (34 %). Razlike kažejo, da dekleta več časa preživijo na Instagramu in TikToku, fantje pa na YouTubu, pri čemer so razlike v odstotkih zelo izrazite že v osnovni šoli in se v srednji še poglobijo.

Dnevna uporaba programov in aplikacij

SPLETNO NADLEGOVANJE

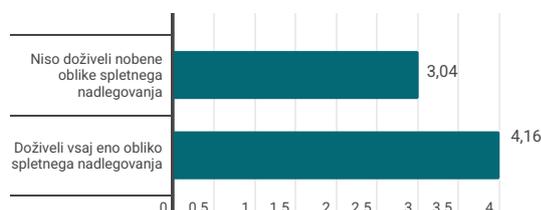
V raziskavi smo uvodoma podali krajšo razlago o pojmu.

»Spletno medvrstniško nasilje oz. nadlegovanje je oblika nadlegovanja preko mobilnih telefonov (sporočila, klici, video posnetki, fotografije), interneta (elektronska pošta, sporočila, klepetalnice, spletne strani) ali drugih oblik informacijsko komunikacijske tehnologije, ko nekdo svojega vrstnika žali, nadleguje, zasmehuje, ogroža ali ustrahuje, pošilja neprimerne vsebine, predeluje njegove/njene posnetke, deli njegove/njene intimne posnetke, izključuje iz vrstniških skupin in podobno.«

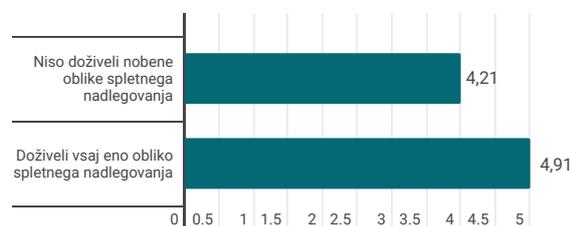
POJAVNOST SPLETNEGA NADLEGOVANJA²

Spletno nadlegovanje je pogost pojav, pogosteje pa se ta oblika nasilja dogaja dekletom. Tako v osnovni kot srednji šoli dekleta pogosteje navajajo, da se

Nadlegovanje glede na povprečno število ur uporabe telefona (OŠ)

Nadlegovanje glede na povprečno število ur uporabe telefona (SŠ)

Opažamo, da se dnevno število ur preživetih na telefonu razlikuje med mladimi, ki so doživeli vsaj eno obliko spletnega nadlegovanja in tistim, ki tega

² Anketiranci so bili vprašani, ali so doživeli (navedeno) obliko spletnega nadlegovanja v zadnjih 12-ih mesecih.

jim je v zadnjih 12-ih mesecih zgodila vsaj ena od oblik spletnega nadlegovanja.

Med osnovnošolkami je 55 % deklet, ki so (v zadnjem letu) vsaj enkrat doživele vsaj eno od oblik spletnega nadlegovanja, med tem, ko je fantov, ki so že doživeli spletno nadlegovanje nekaj manj – 51 %.

V srednji šoli je delež deklet, ki so (v zadnjem letu) doživele vsaj eno od oblik spletnega nadlegovanja, še nekoliko višji – o spletnem nadlegovanju je poročalo 58 % deklet. Pri fantih pa je delež nižji, saj je manj kot polovica srednješolcev (49 %) poročala, da so vsaj enkrat (v zadnjem letu) doživeli spletno nadlegovanje

Doživeli spletno nadlegovanje (OŠ)

50,8 %

55,1 %

Doživeli spletno nadlegovanje (SŠ)

49,1 %

57,9 %

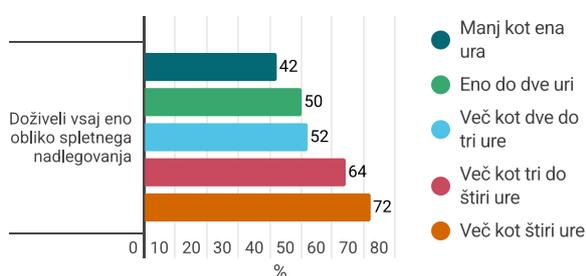
niso doživeli. Posamezniki, ki niso doživeli nobene oblike spletnega nadlegovanja tako v osnovni kot v srednji šoli, v povprečju dnevno uporabljajo telefon manj časa, razlika med osnovnošolci pa je približno ena ura (med srednješolci pa okoli 30 minut).

Vsi odgovori se nanašajo na spletno nadlegovanje v zadnjem letu.

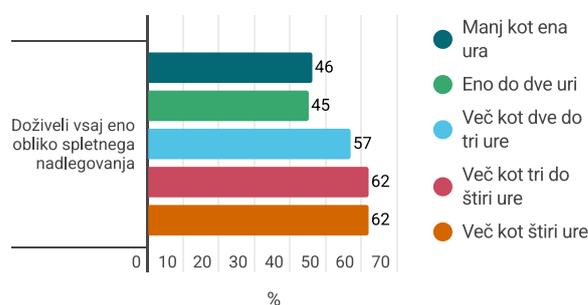
Tako v srednji kot predvsem v osnovni šoli opazimo, da se verjetnost doživljanja spletnega nadlegovanja povečuje z višanjem povprečnega dnevnega števila ur, preživetega na družbenih omrežjih. Med osnovnošolci, ki na družbenih omrežjih preživijo več kot 4 ure dnevno, jih kar 72 % poroča, da so doživeli vsaj eno obliko spletnega nadlegovanja, med srednješolci pa je takih 62 %. V skladu s tem, je med

mladimi, ki družbena omrežja uporabljajo manj kot eno uro dnevno, delež teh, ki so doživeli spletno nadlegovanje nižje - 42 % med osnovnošolci in 46 % med srednješolci. Rezultati nakazujejo, da je dnevni čas uporabe družbenih omrežij pomemben dejavnik tveganja, pri čemer se razlike še izraziteje pokažejo v osnovni šoli.

Povprečno dnevno število ur uporabe družbenih omrežij (OŠ)

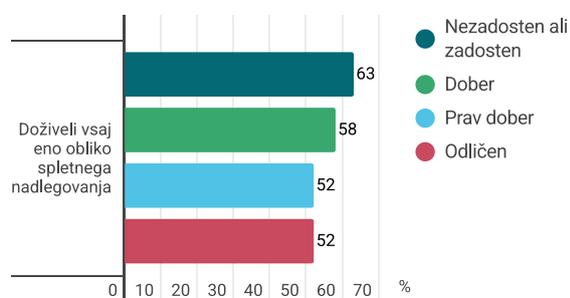
Povprečno dnevno število ur uporabe družbenih omrežij (SŠ)

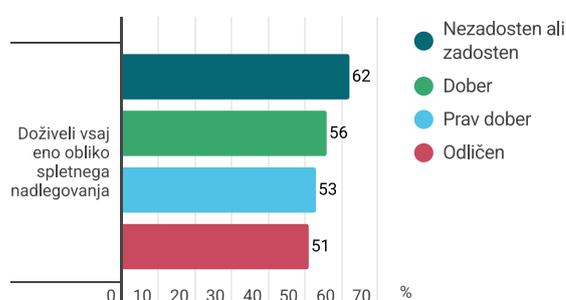
Tudi šolski uspeh do določene mere razlikuje med temi, ki so doživeli ali ne spletno nadlegovanje. Mladi, ki poročajo o boljšem uspehu, so v manjšem deležu doživeli spletno nadlegovanje, kot tisti mladi, ki so poročali o slabši zaključni oceni. Kar 63 % osnovnošolcev, ki so imeli nezadosten ali zadosten učni uspeh v preteklem letu, je poročalo,

da so doživeli vsaj eno obliko spletnega nadlegovanja, medtem ko je bilo takih z odličnim uspehom manj (52 %). Podobno velja tudi v srednji šoli: 62 % srednješolcev, ki so poročali o nezadostnem ali zadostnem uspehu, je že doživelo vsaj eno obliko spletnega nadlegovanja, medtem ko je med odličnjaki ta delež nekoliko nižji (51 %).

Lanskoletni šolski uspeh žrtev spletnega nasilja (OŠ)

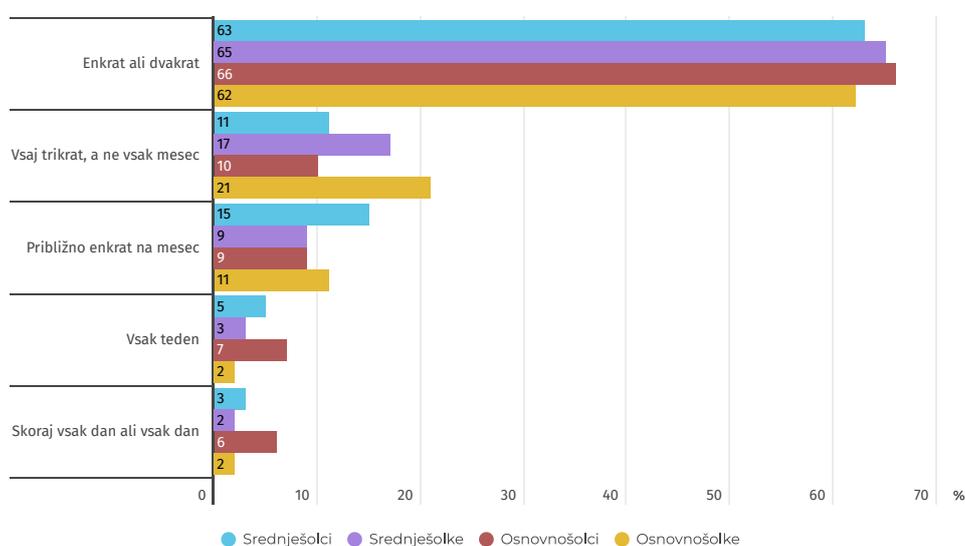
Lanskoletni šolski uspeh žrtev spletnega nasilja (SŠ)

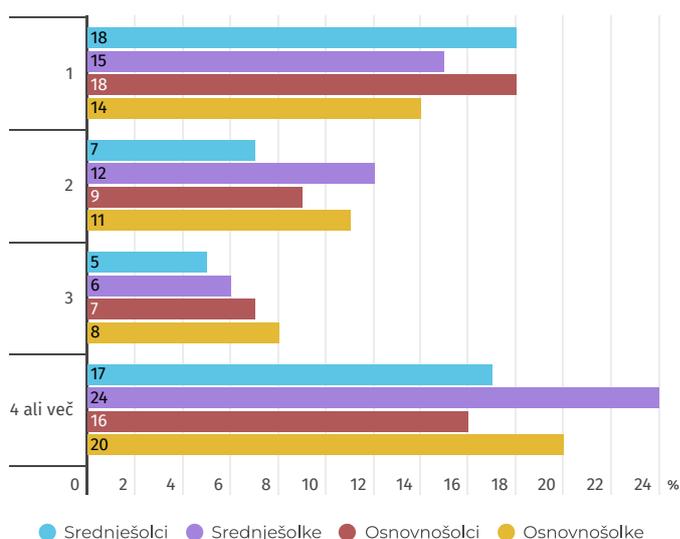
Spodnja dva grafa prikazujeta le mlade, ki so dejali, da so vsaj enkrat že doživeli vsaj eno od oblik spletnega nadlegovanja. Pri osnovnošolcih se spletno nadlegovanje pojavlja pogosteje (tedensko ali skoraj vsak dan) kot pri osnovnošolkah, kjer se to pojavlja v srednjih frekvencah (nekajkrat letno do enkrat mesečno). Pri srednješolcih so razlike manj izrazite, a dekleta pogosteje poročajo o nadlegovanju, ki se dogaja nekajkrat na leto, fantje pa nekoliko pogosteje o mesečnih pojavih.

Razlike med spoloma zaznamo tudi glede na število oblik spletnega nadlegovanja, ki so ga mladi doživeli v zadnjem letu. Fantje, tako osnovnošolci kot srednješolci, so večinoma doživeli po eno obliko spletnega nadlegovanja, medtem ko so dekleta (osnovnošolke in srednješolke) poročala o več doživetih oblikah spletnega nadlegovanja. Osnovnošolke in srednješolke sp večinoma doživele po 4 ali več različne oblike spletnega nadlegovanja, prav tako so pogosteje kot fantje doživele 2 ali 3 oblike spletnega nadlegovanja.

Pogostost spletnega nadlegovanja v zadnjem letu

Število doživetih oblik spletnega nadlegovanja v zadnjem letu

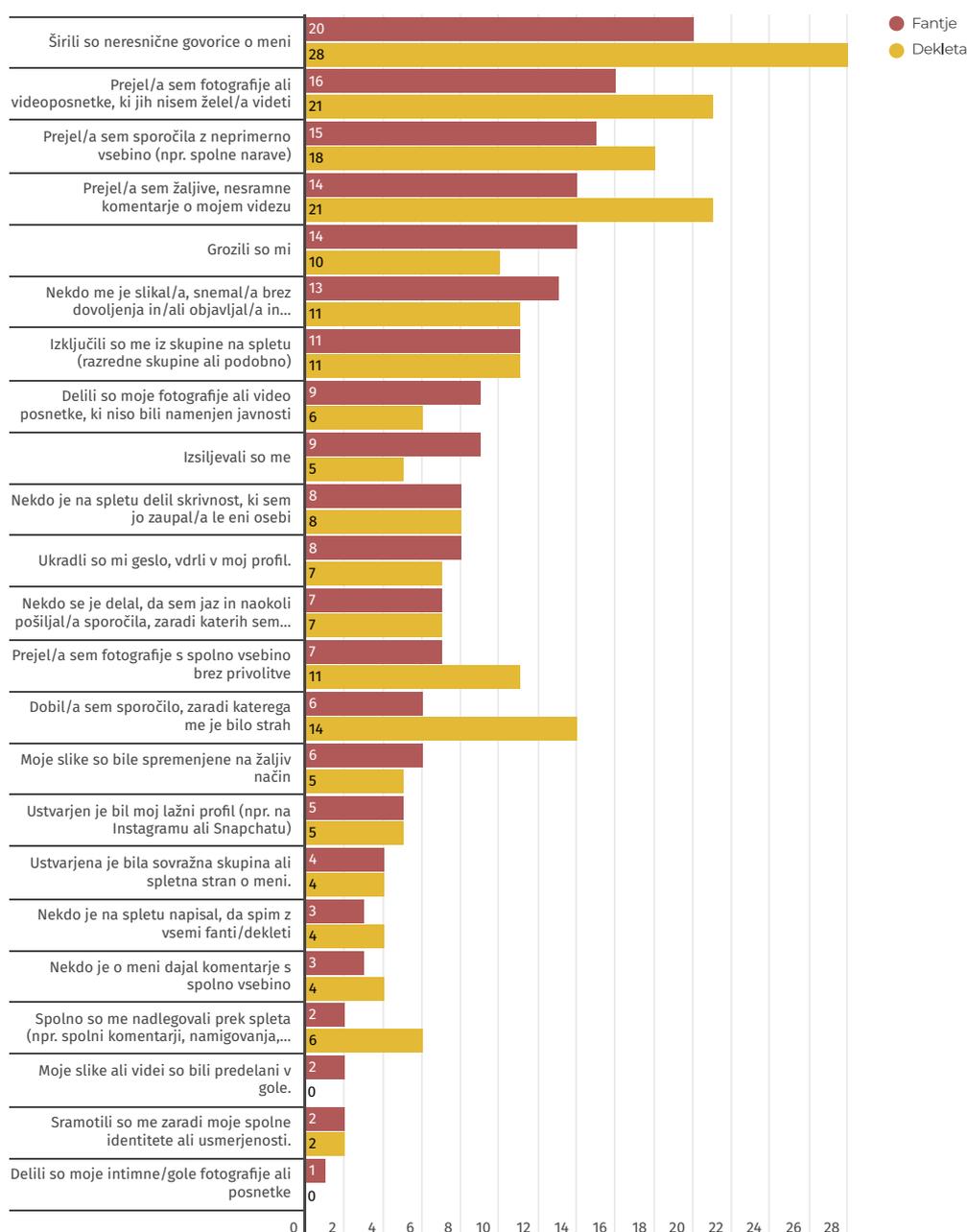
OBLIKE SPLETNEGA NADLEGOVANJA

Oblike spletnega nadlegovanja se med anketiranimi v osnovni in srednji šoli ne razlikujejo bistveno, najpogostejše je **širjenje neresničnih govoric, prejem neželenih fotografij ali videoposnetkov, prejem sporočil z neprimerno vsebino ter prejem žaljivih, nesramnih komentarjev o videzu (telesno sramotenje).**

V osnovni šoli se kaže, da dekleta pogosteje kot fantje doživljajo oblike spletnega nadlegovanja, ki

posegajo v njihov ugled, videz in občutek varnosti. Največja razlika je pri širjenju neresničnih govoric (29 % deklet; 20 % fantov) in pri žaljivih komentarjih o videzu (22 % deklet; 14 % fantov). Dekleta pogosteje prejmejo tudi nezaželeno fotografije ali videoposnetke (21 % deklet; 16 % fantov) ter sporočila, zaradi katerih jih je bilo strah (15 % deklet, 7 % fantov). Poleg tega so bolj izpostavljena oblikam nadlegovanja spolne narave, kot je prejem fotografij s spolno vsebino brez privolitve (12 % deklet; 7 % fantov) ali neposredno spolno nadlegovanje prek spleta (7 % deklet; 2 % fantov).

Doživete oblike spletnega nadlegovanja (OŠ)

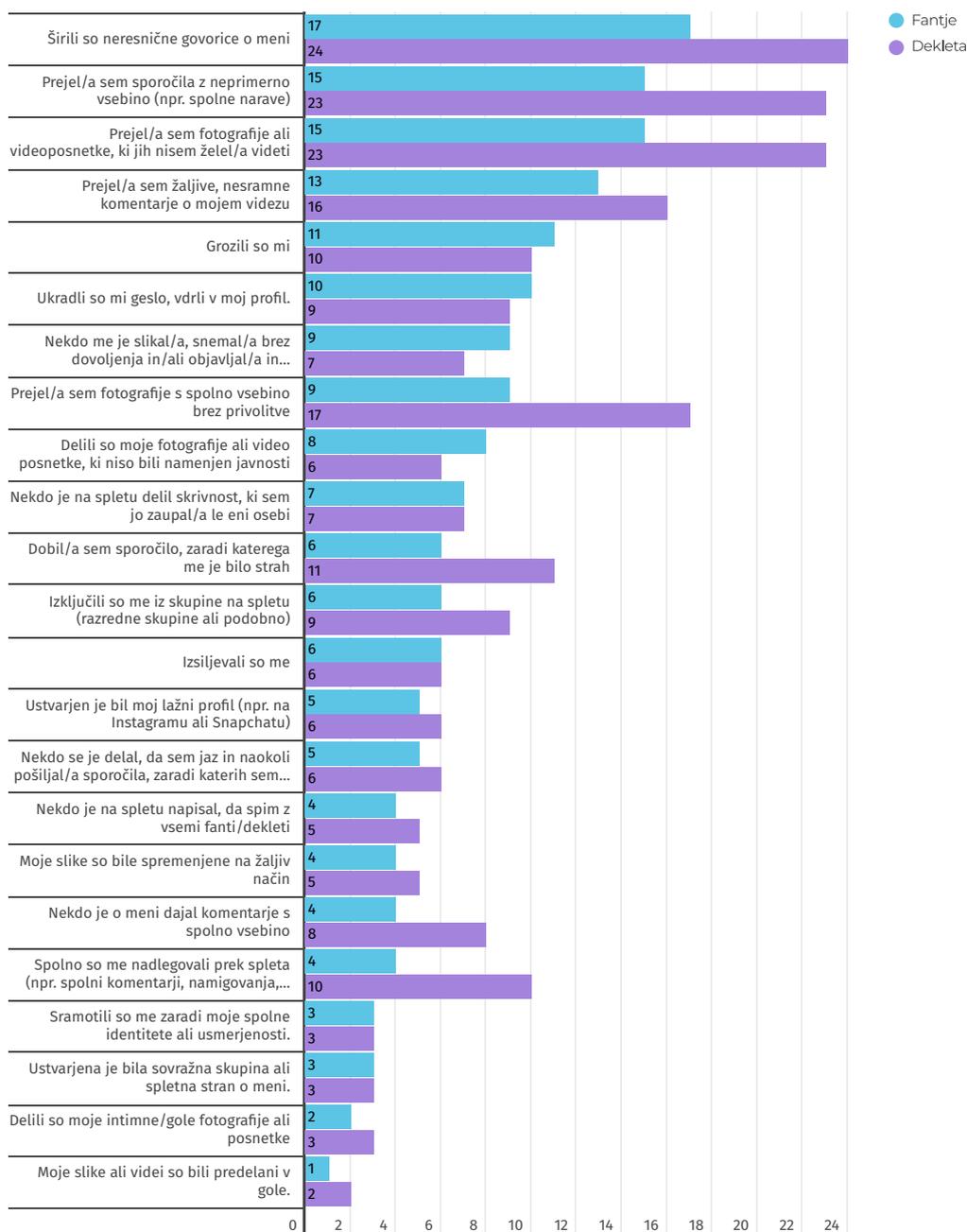

Srednješolke so pogosteje kot srednješolci prejele komentarje s spolno vsebino, hkrati pa jih pogosteje kot fante spolno nadlegujejo preko spleta (npr. spolni komentarji, namigovanje).

V srednji šoli so razlike med spoloma podobne kot v osnovni šoli, a se še izraziteje kažejo pri oblikah nadlegovanja spolne narave. Dekleta precej pogosteje prejmejo sporočila z neprimerno (tudi

spolno) vsebino (23 % deklet; 16 % fantov), nezaželene fotografije ali videoposnetke (24 % deklet; 16 % fantov) in fotografije s spolno vsebino brez privolitve (17 % deklet; 9 % fantov). Spolno nadlegovanje prek spleta se pri dekletih pojavlja več kot dvakrat pogosteje (10 % deklet; 4 % fantov), podobno pa tudi neresnične govornice (25 % deklet; 17 % fantov) in nesramni komentarji o videzu (17 % deklet; 13 % fantov).

Doživete oblike spletnega nadlegovanja (SŠ)

Načini nadlegovanja se med anketiranimi ne razlikujejo bistveno.

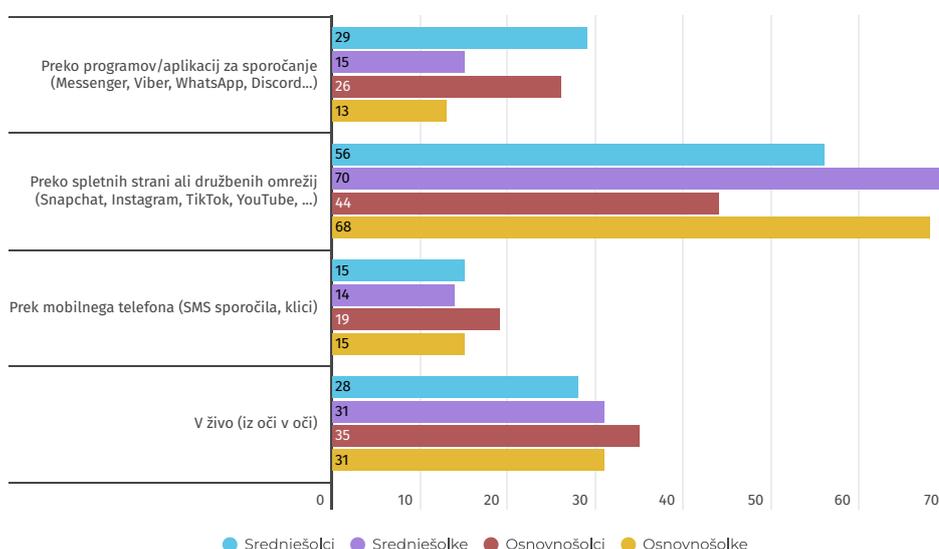
Nadlegovanje, tako deklet kot tudi fantov, se najpogosteje dogaja prek spletnih strani ali družbenih omrežij. Med srednješolkami jih je kar 70 % poročalo, da so bile nadlegovane na tak način, med osnovnošolkami pa 68 %. Fantje so v primerjavi z dekletmi v nekoliko manjši meri nadlegovani preko družbenih omrežij in spletnih strani (56 % v SŠ in 44 % v OŠ), vendar so v dvakrat večji meri kot dekleta nadlegovani preko programov in aplikacij za

sporočanje (29 % srednješolcev in 26 % osnovnošolcev).

Pogosto je tudi nadlegovanje v živo (iz oči v oči) – vidimo, da so tu razlike med vsemi štirimi skupinami relativno majhne (nekoliko odstopajo osnovnošolci) – kat **tri desetine** osnovnošolk, osnovnošolcev, srednješolk in srednješolcev je v zadnjem letu že doživelo nadlegovanje iz oči v oči.

Mladi so nekoliko redkeje (tako OŠ kot SŠ) nadlegovani preko mobilnega telefona (SMS, klici).

Kanal, preko katerega je potekalo nadlegovanje

V osnovni šoli slaba polovica vprašanih fantov (49 %) pozna osebo, ki jih je nadlegovala, ta delež pa je nekoliko večji med dekletmi (50 %). Osnovnošolke najpogosteje nadleguje eno dekle (24 %) ali en fant (23 %). Osnovnošolci pa so najpogosteje žrtev spletnega nadlegovanja s strani enega fanta (39 %) in s strani skupine več fantov (20 %).

Podobno je tudi pri srednješolcih, vendar jih tu več kot polovica poroča, da poznajo osebo, ki jih je nadlegovala (55 % pri fantih in 54 % pri dekletih). V srednji šoli dekleta pogosto nadleguje (eno) drugo dekle (28 %), sledi (en) fant (26 %) in več fantov (15 %). Fante v največji meri nadleguje (en) fant (36 %) ali več fantov (21 %).

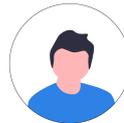
Poznavanje osebe, ki je nadlegovala (OŠ)

48,5 %

50,3 %

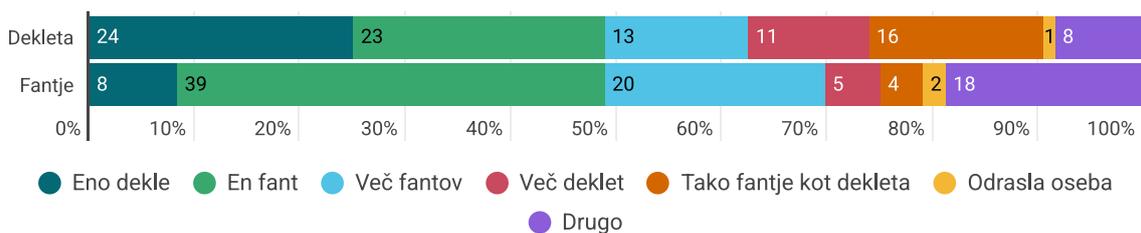
55,1 %

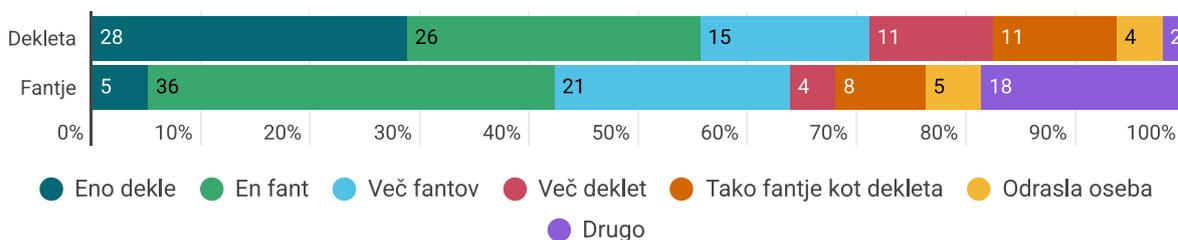
54,4 %

Poznavanje osebe, ki je nadlegovala (SŠ)

Oseba, ki je nadlegovala (OŠ)

Oseba, ki je nadlegovala (SŠ)

DOŽIVLJANJE SPLETNEGA NADLEGOVANJA

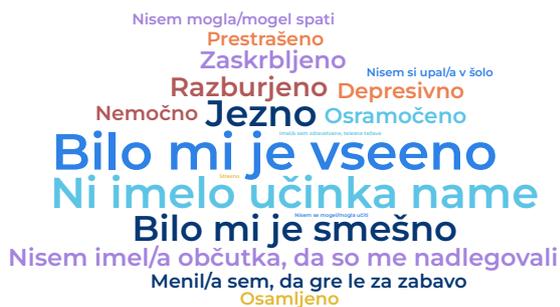
Dekleta in fantje spletno nadlegovanje doživljajo različno. **Fantje** spletnemu nadlegovanju, ki se jim zgodi, večinoma ne pripisujejo večjega pomena – jim je zanj vseeno, le-to nima večjega učinka nanje, se jim zdi smešno, ali pa so jezni: **izražajo distancirane, nevtralne ali celo zabavne odzive na spletno nadlegovanje.**

Dekleta doživljajo večje **čustvene stiske** – počutijo se zaskrbljeno, jezno, osramočeno ter celo

depresivno, ob enem pa je precejšnjemu deležu deklet za nadlegovanje vseeno (iz pogovorov in odprtih odgovorov razberemo, da je nadlegovanje zanje zelo vsakdanje in normalno). Dekleta v primerjavi s fanti bistveno pogosteje izražajo negativna čustva in psihološke posledice, kot so zaskrbljenost, prestrašenost, nemoč, osamljenost in težave s spanjem.

V srednji šoli so razlike pri nekaterih negativnih občutkih deklet (npr. osramočeno, razburjenost, nemoč) še izrazitejše kot v osnovni šoli, medtem ko fantje v srednji šoli še pogosteje kot v osnovni šoli poročajo, da jim je bilo smešno ali vseeno.

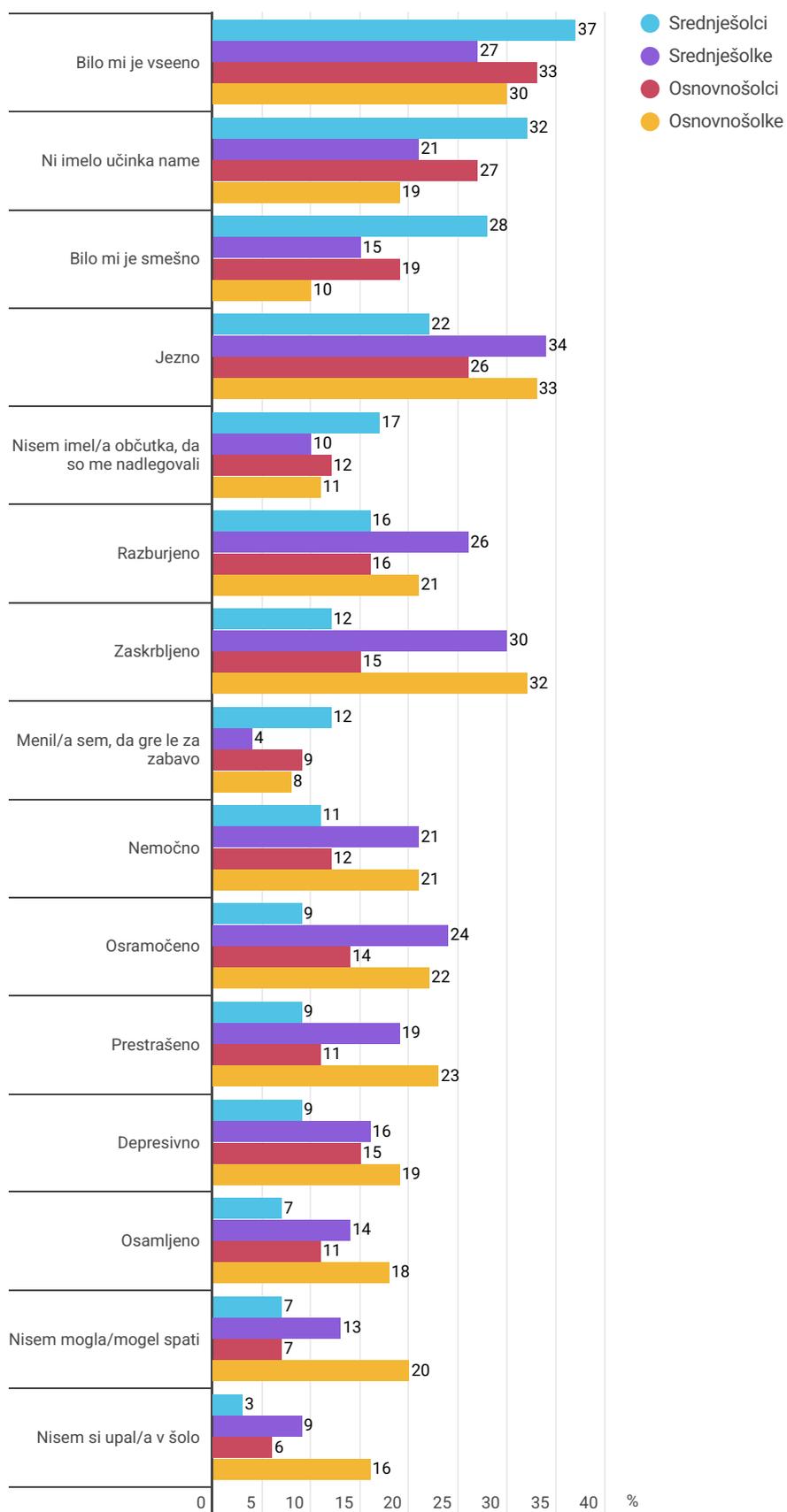
Doživljanje spletnega nadlegovanja – fantje

Doživljanje spletnega nadlegovanja – dekleta

Doživljanje spletnega nadlegovanja

ODZIV NA SPLETNO NADLEGOVANJE

Odziv na spletno nadlegovanje se med fanti in dekleti močno razlikuje, kar ni presenetljivo, glede na to, da ga različno doživljajo.

Najpogostejši odzivi fantov ob spletnem nadlegovanju so naslednji:

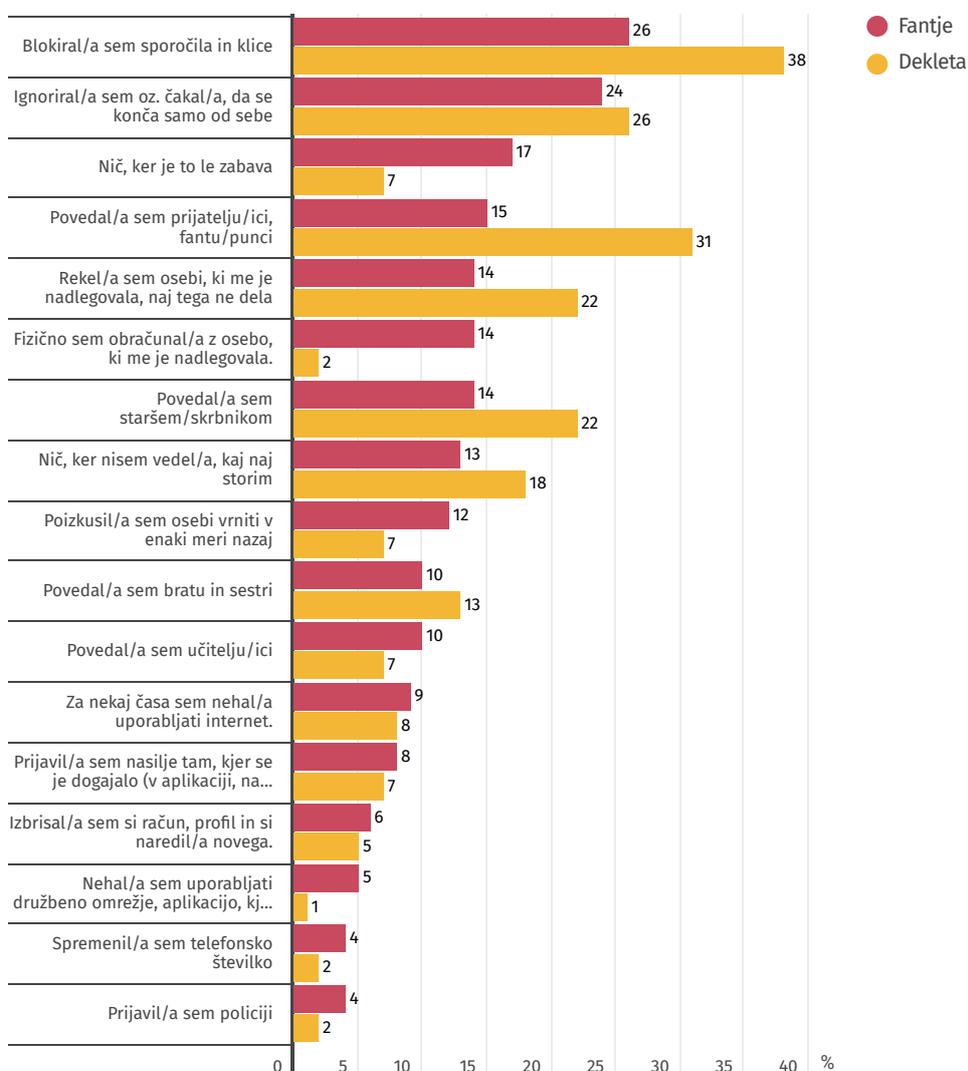
- blokirajo sporočila in klice;
- ignorirajo in čakajo, da bo nadlegovanje minilo samo od sebe;
- nič, ker je to le zabava;
- povedo prijatelju/ici, fantu/punci
- povedo strašem/skrbnikom
- fizično obračunajo z nadlegovalcem

- ne storijo nič, ker ne vedo, kaj bi.

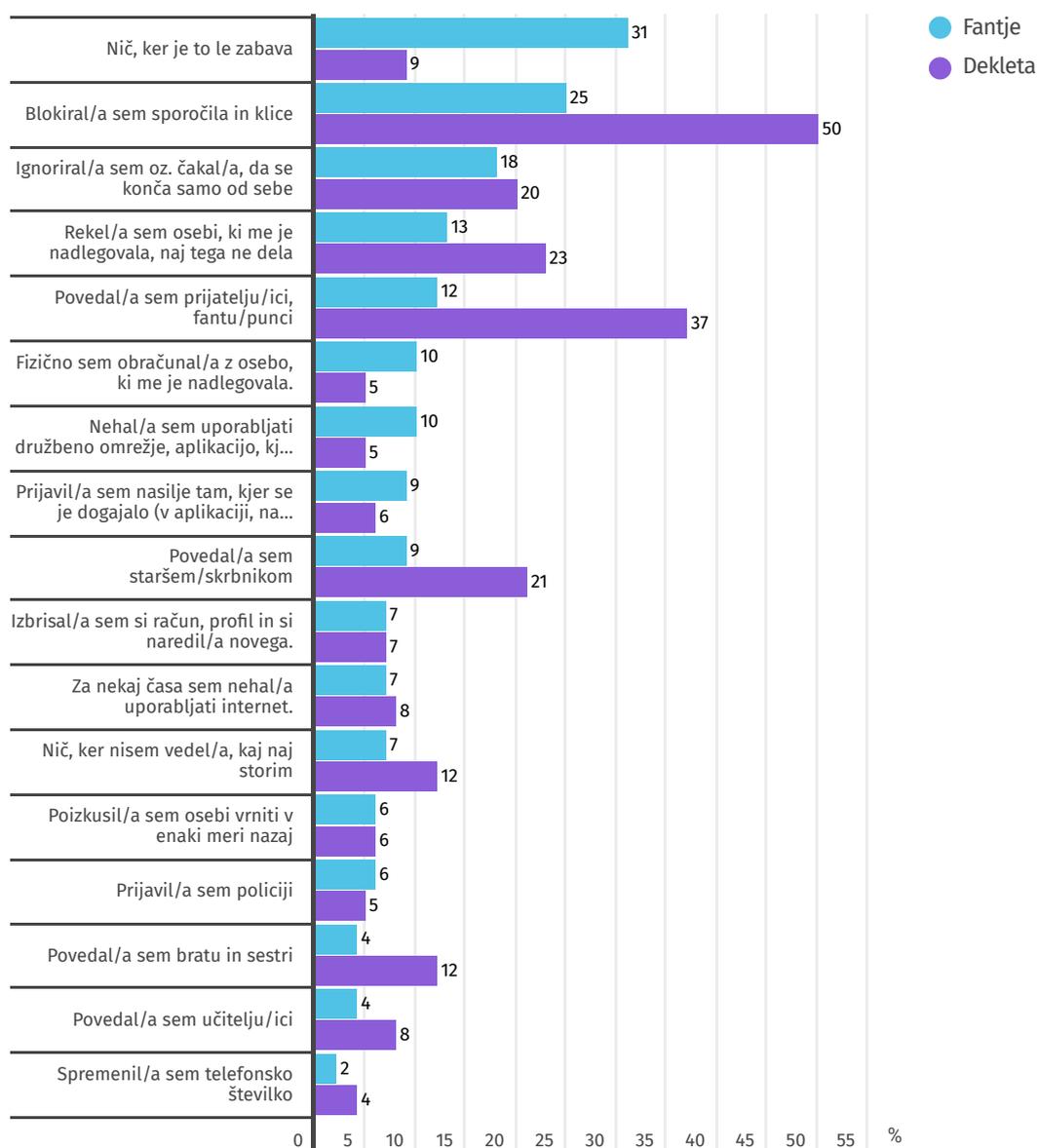
Dekleta (tako osnovnošolke kot srednješolke) se ob spletnem nadlegovanju najpogosteje poslužujejo naslednjih strategij:

- blokirajo sporočila in klice;
- povedo prijatelju/ici, fantu/punci;
- ignorirajo in čakajo, da bo nadlegovanje minilo samo od sebe,
- rečejo osebi, ki jih je nadlegovala, naj tega ne dela
- povedo staršem/skrbnikom,
- ne storijo nič, ker ne vedo kaj bi.

Odzivi na spletno nadlegovanje (OŠ)

Odzivi na spletno nadlegovanje (SŠ)

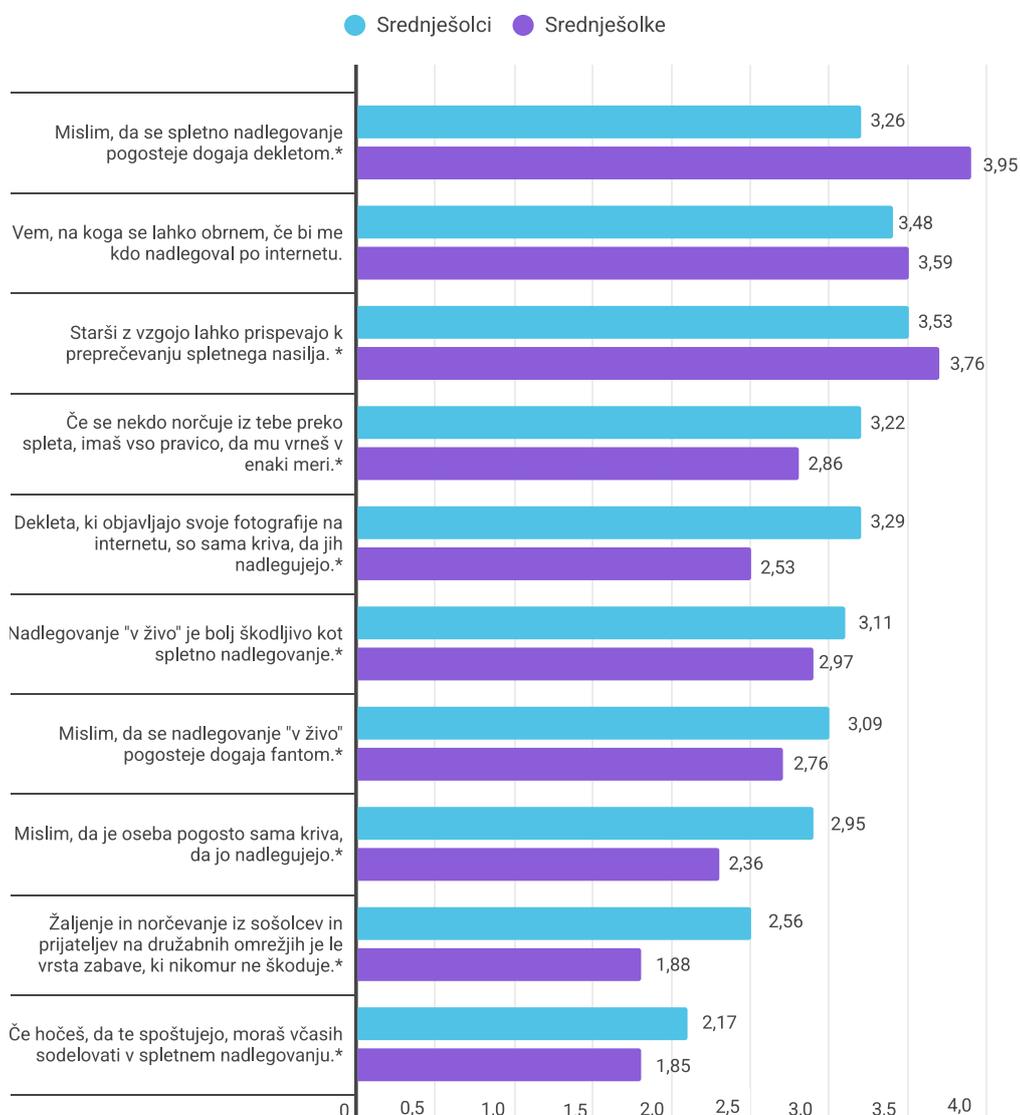
ODNOS DO SPLETNEGA NADLEGOVANJA

Odnos in doživljanje spletnega nadlegovanja je pomemben dejavnik, saj vpliva na to, ali bo oseba povzročala spletno nadlegovanje ter kako se bo odzvala na spletno nadlegovanje, ki se zgodi njej ali nekemu drugemu. Med fanti in dekleti so precejšnje razlike v odnosu do spletnega nadlegovanja.

V srednji šoli so pri skoraj vseh stališčih do spletnega nadlegovanja prisotne statistično značilne razlike med spoloma. Srednješolke se

bistveno bolj strinjajo, da se spletno nadlegovanje pogosteje dogaja dekletom, ter da lahko starši z vzgojo pomembno prispevajo k preprečevanju spletnega nadlegovanja, medtem ko fantje pogosteje izražajo stališča, ki krivdo prelagajo na žrtev (npr. da je oseba sama kriva oz. da so dekleta kriva, če objavljajo svoje fotografije), ter bolj trivializirajo in opravičujejo nasilje (npr. da je žaljenje zgolj zabava, da imaš pravico vrniti v enaki meri, ter da je za spoštovanje treba sodelovati v nadlegovanju). Srednješolci se prav tako pogosteje strinjajo, da je nadlegovanje v živo bolj škodljivo in da se v živo pogosteje dogaja fantom, kar kaže na precej različne poglede glede odgovornosti in resnosti spletnega nadlegovanja.

Strinjanje srednješolcev s trditvami o spletnem nadlegovanju³

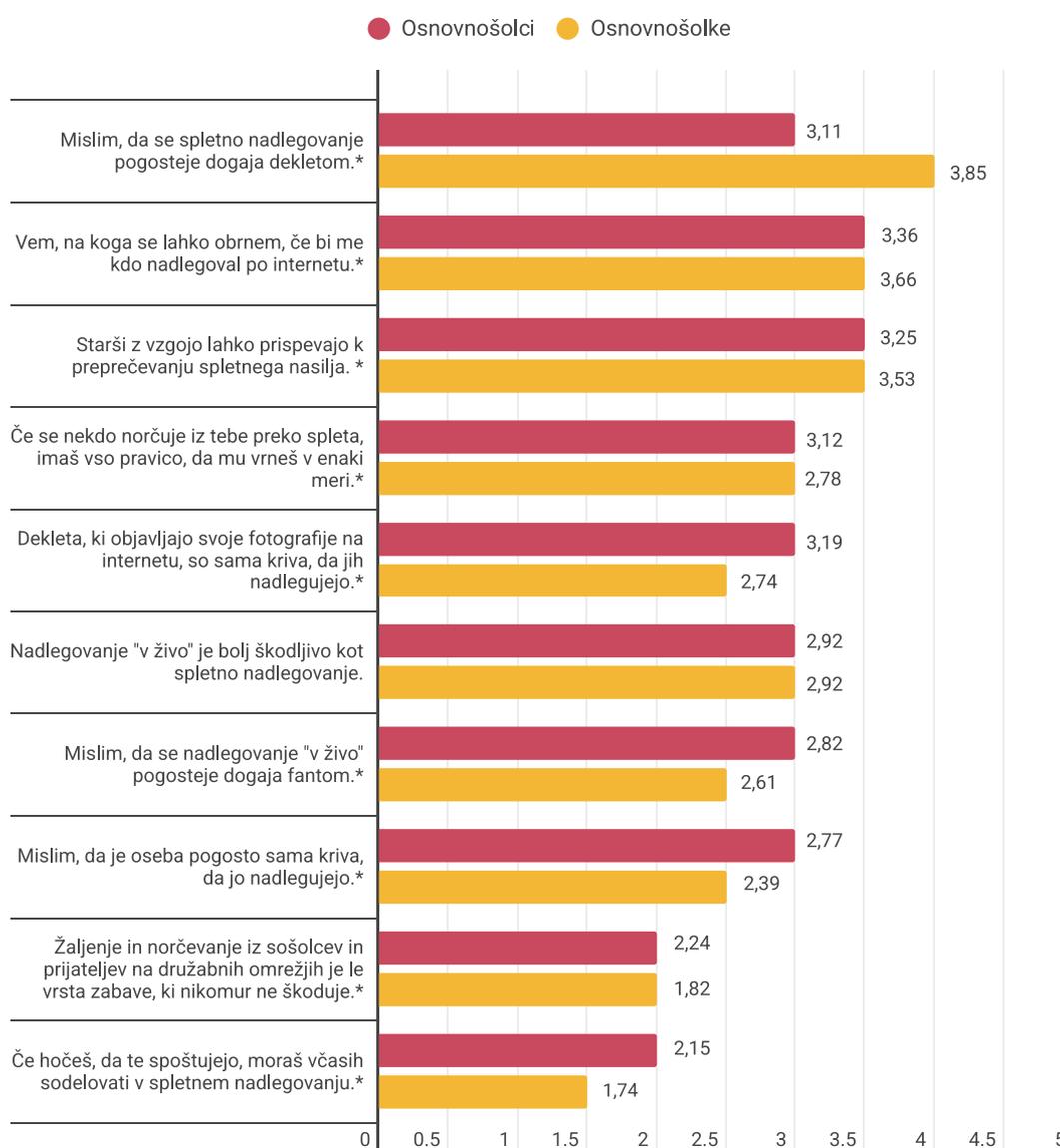
³ Trditve označene z zvezdico (*) so statistično značilno različne med skupinami (spolom).

Analiza pokaže, da so tudi med osnovnošolci statistično značilne razlike med spoloma glede na večino stališč o spletnem nadlegovanju. Dekleta se bolj strinjajo, da se spletno nadlegovanje pogosteje dogaja dekletom, medtem ko fantje pogosteje pripisujejo krivdo žrtvi (npr. da je oseba sama kriva ali da so dekleta kriva, če objavljajo svoje fotografije) in bolj trivializirajo nasilje (npr. da je žaljenje le zabava ali da imaš pravico vrniti v enaki meri). Dekleta se bolj zavedajo podpore odraslih, medtem ko fantje pogosteje verjamejo, da je

sodelovanje v nadlegovanju včasih potrebno za spoštovanje. Razlike pri percepciji škodljivosti nadlegovanja v živo v primerjavi s spletnim nadlegovanjem niso statistično značilne, kar pomeni, da se skupini v tem pogledu ne razlikujeta.

Zaključimo lahko, da se percepcija o spletnem nadlegovanju med fanti in dekleti precej razlikuje. Fantje dojemajo spletno nadlegovanje precej manj resno kot dekleta.

Strinjanje osnovnošolcev s trditvami o spletnem nadlegovanju⁴

⁴ Trditve označene z zvezdico (*) so statistično značilno različne med skupinami (spolom).

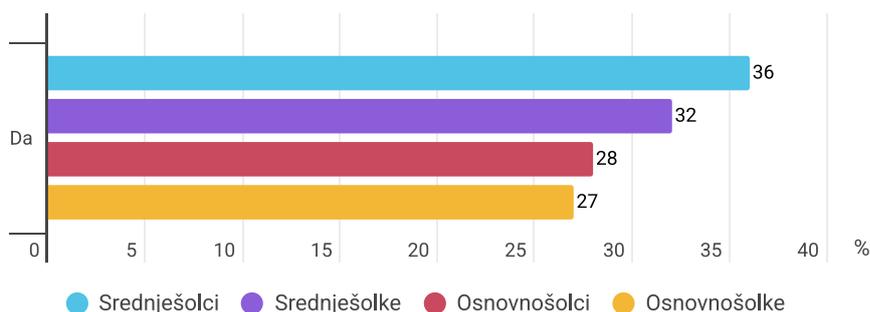
PRIČE SPLETNEGA NADLEGOVANJA

POZNAVANJE ŽRTEV SPLETNEGA NADLEGOVANJA

Okoli tri desetine vseh anketiranih pozna vsaj eno osebo, ki je v tem šolskem letu doživela spletno nadlegovanje. Več srednješolcev (36 %) in

srednješolk (32 %) kot osnovnošolcev (28 %) in osnovnošolk (27 %) je dejalo, da poznajo nekoga, ki so ga nadlegovali preko interneta ali mobilnih telefonov.

Pozna osebo, ki je doživela spletno nadlegovanje

ODZIVI OPAZOVALCEV NA SPLETNO NADLEGOVANJE

Fantje in dekleta se, tudi kadar so opazovalci spletnega nadlegovanja, na le-to različno odzovejo. Dekleta pokažejo več empatije in pripravljenosti na pomoč – tako je 30 % osnovnošolk ter 34 % srednješolk dejalo, da je osebo, ki je bila žrtev nadlegovanja, potolažila in pomagala ugotoviti, kaj lahko stori. Med fanti jih je žrtev potolažilo le 15 % osnovnošolcev in 16 % srednješolcev. Pri fantih je največji delež teh, ki ne storijo nič, ker se jih to ne tiče (36 % osnovnošolcev in 40 % srednješolcev), prav tako je v primerjavi z dekletmi velik delež teh, ki ne storijo nič, saj gre le za zabavo (14 % osnovnošolcev in 15 % srednješolcev). Pri dekletih je 27 % osnovnošolk in 22 % srednješolk takih, ki ne storijo nič, ker se jih to ne tiče in le 3 % osnovnošolk in 3 % srednješolk takih, ki ne storijo nič, ker menijo, da gre le za zabavo. Lahko rečemo, da so dekleta bolj aktivna v pomoči žrtvam spletnega nadlegovanja kot fantje.

Najpogostejši odzivi **osnovnošolcev**, ko so pričali spletnemu nadlegovanju:

- Nič, ker se me to ne tiče (36,3 %)
- Rekel sem osebi, ki je nadlegovala, naj preneha (17,2 %)
- Pomagal/a ali svetoval/a sem žrtvi nasilja, kaj naj naredi (15,3 %)
- Potolažil/a sem osebo, ki se ji je zgodilo nadlegovanje (14,9 %)
- Nič, ker se mi je zdelo, da je samo zabava (14,0 %)

Najpogostejši odzivi **osnovnošolk**, ko so pričali spletnemu nadlegovanju:

- Potolažil/a sem osebo, ki se ji je zgodilo nadlegovanje (29,5 %)
- Pomagal/a ali svetoval/a sem žrtvi nasilja, kaj naj naredi (29,1 %)
- Nič, ker se me to ne tiče (26,9 %)
- Rekel sem osebi, ki je nadlegovala, naj preneha (23,3 %)
- O nasilju sem povedal/a odrasli osebi (18,1 %)

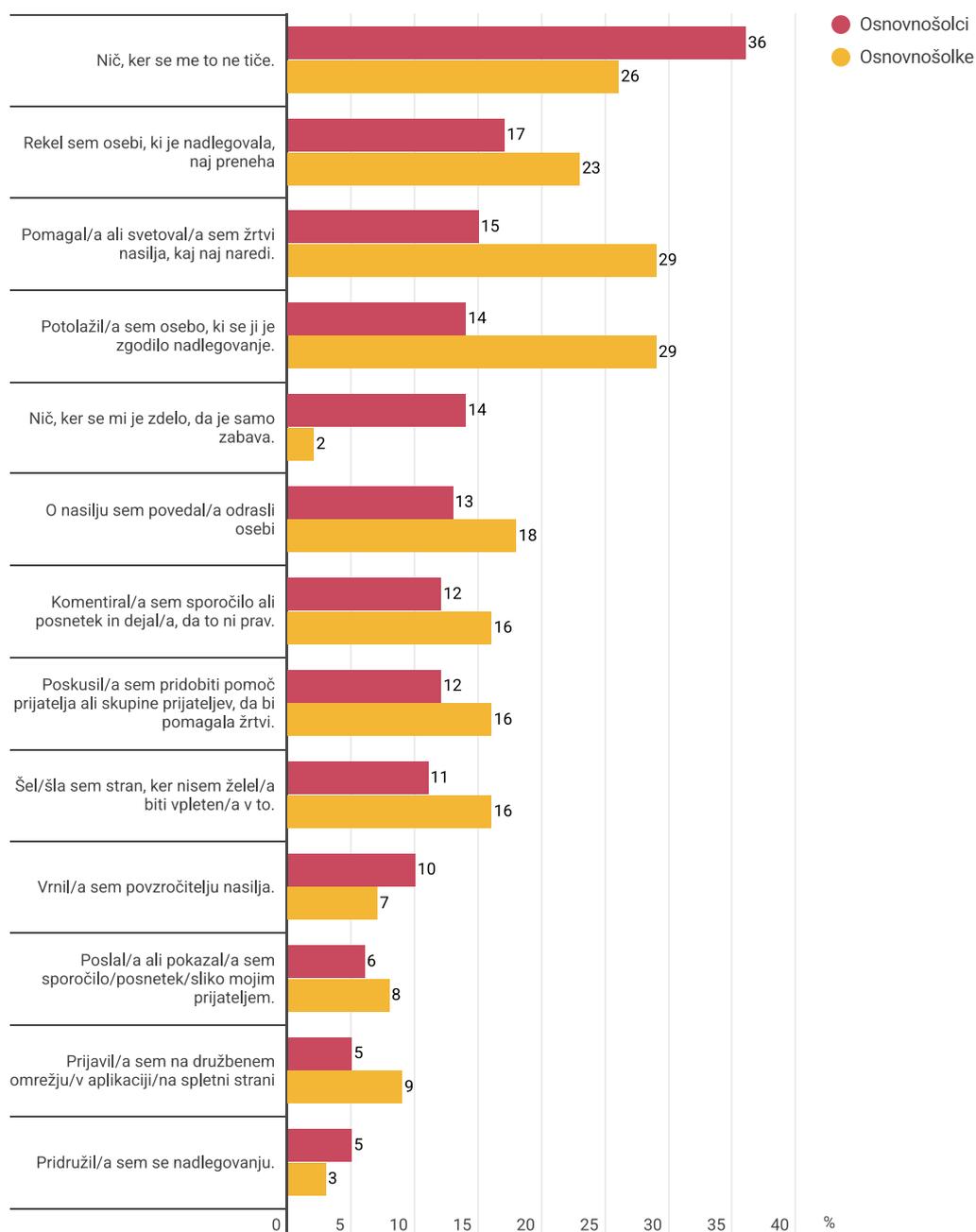
Najpogostejši odzivi **srednješolcev**, ko so pričali spletnemu nadlegovanju:

- Nič, ker se me to ne tiče (40,1 %)
- Potolažil/a sem osebo, ki se ji je zgodilo nadlegovanje (16,4 %)
- Rekel sem osebi, ki je nadlegovala, naj preneha (16,4 %)
- Nič, ker se mi je zdelo, da je samo zabava (14,5 %)
- Pomagal/a ali svetoval/a sem žrtvi nasilja, kaj naj naredi (14,5 %)

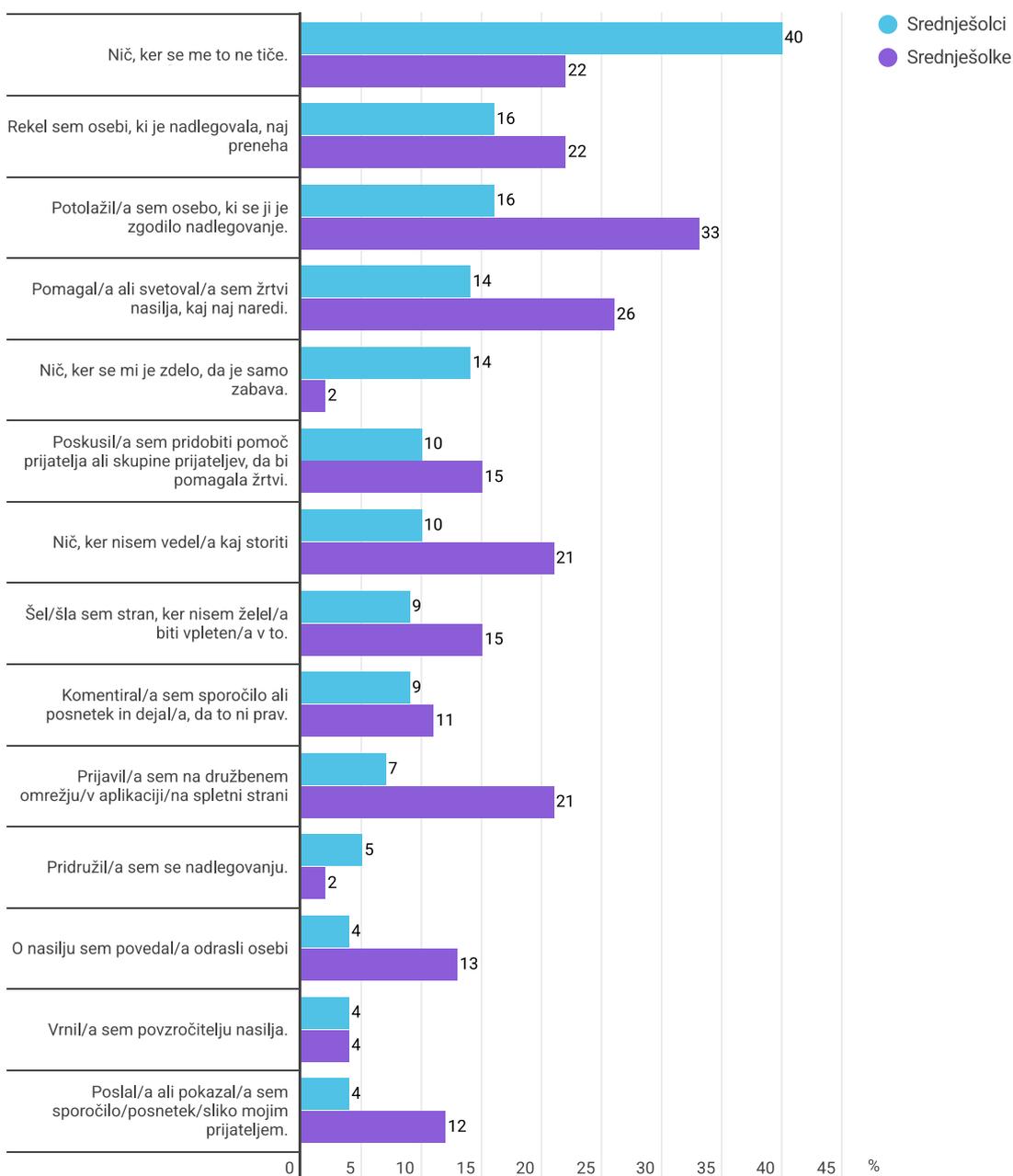
Najpogostejši odzivi **srednješolk**, ko so pričali spletnemu nadlegovanju:

- Potolažil/a sem osebo, ki se ji je zgodilo nadlegovanje (33,8 %)
- Pomagal/a ali svetoval/a sem žrtvi nasilja, kaj naj naredi (26,0 %)
- Nič, ker se me to ne tiče (22,1 %)
- Rekel sem osebi, ki je nadlegovala, naj preneha (22,1 %)
- Nič, ker nisem vedel/a kaj storiti (21,6 %)

Odzivi osnovnošolcev, ki so bili pričali spletnemu nadlegovanju

Odzivi srednješolcev, ki so bili priča spletnemu nadlegovanju

POVZROČITELJI SPLETNEGA NADLEGOVANJA

Mlade smo v anketi vprašali tudi, ali so kadarkoli sami koga nadlegovali preko mobilnega telefona ali interneta. Seveda gre za zelo občutljivo vprašanje, kjer obstaja velika možnost podajanja družbeno zaželenih odgovorov.

Spodnja grafa prikazujeta deleže odgovorov med tistimi osnovnošolci/-kami in srednješolci/-kami, ki so izbrali odgovor, da so kadarkoli storili vsaj eno obliko spletnega nadlegovanja-

Osnovna šola

Osnovnošolci imajo pri povzročanju večine oblik spletnega nadlegovanja višje odstotke kot osnovnošolke - izjema je ustvarjanje lažnega profila, saj so dekleta pogosteje poročala o tem dejanju (9 % deklet proti 6 % fantov). Razlik med spoloma pa ni pri dejanjih, kot so deljenje skrivnosti, pretvarjanje biti nekdo drug na spletu ter pošiljanje škodljivih sporočil. Najpogostejše oblike povzročanja spletnega nadlegovanja pri osnovnošolcih so: žaljivi komentarji o videzu (9 %), izsiljevanje (9 %) in deljenje skrivnosti (8 %). Pri osnovnošolkah pa so najpogostejša dejanja: ustvarjanje lažnih profilov (9 %), deljenje skrivnosti (9 %) in žaljivi komentarji o videzu (7 %).

Opazimo lahko, da so fantje v osnovni šoli bolj prisotni pri agresivnih dejanjih (grožnje, izsiljevanje, žaljivi komentarji ter vdori v profile), osnovnošolke pa izstopajo predvsem pri manipulativnih dejanjih (ustvarjanje lažnih profilov, deljenje skrivnosti).

Srednja šola

Srednješolci imajo pri povzročanju večine oblik spletnega nadlegovanja višje odstotke kot srednješolke. Obstajata pa dve izjemi, torej dejanja, za katera večji delež deklet kot fantov poroča, da so jih storila: ustvarjanje lažnega profila (8 % deklet proti 5 % fantov) in deljenje skrivnosti (11 % deklet proti 9 % fantov).

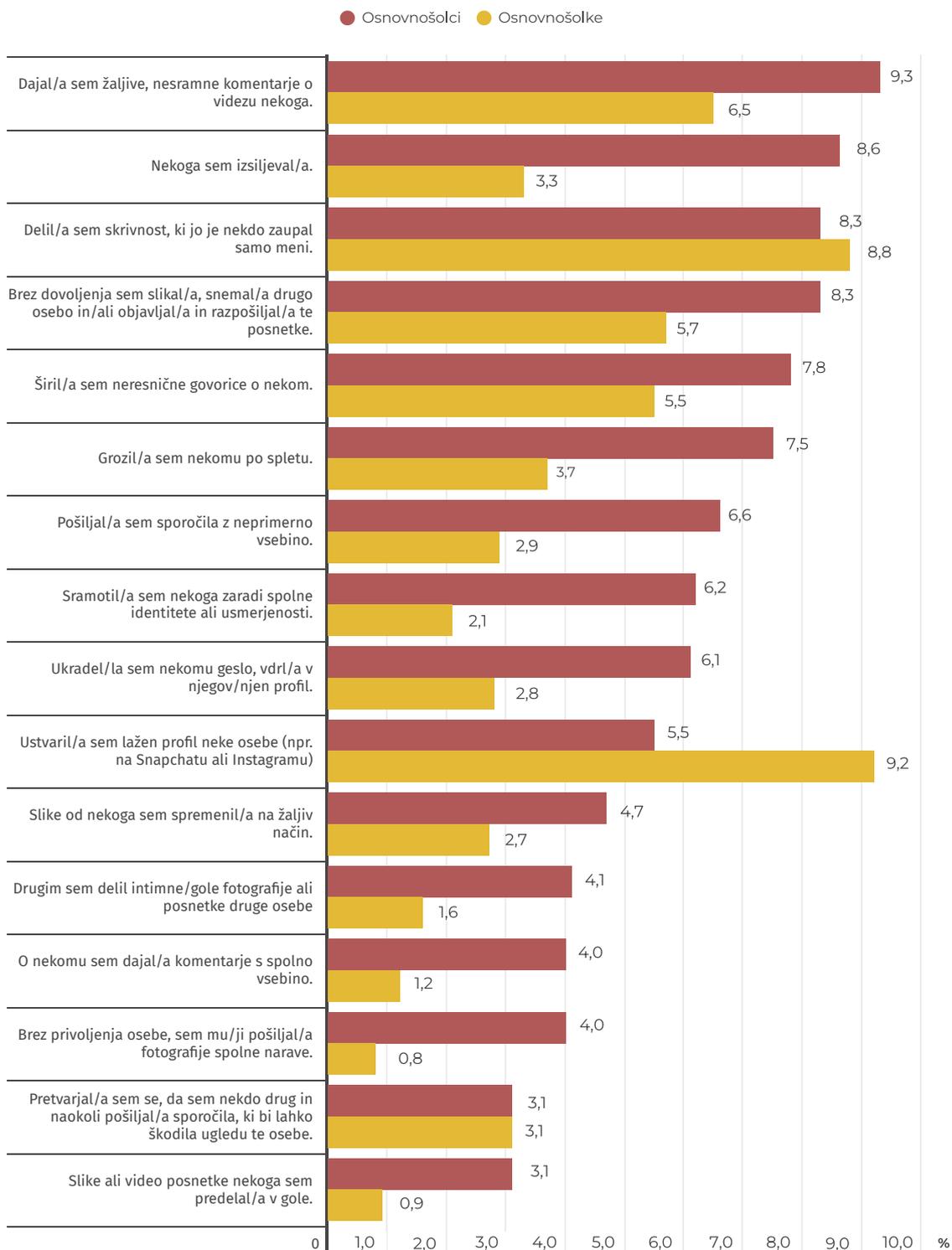
Najpogostejše oblike povzročanja spletnega nadlegovanja pri srednješolcih so: žaljivi komentarji o videzu (12 %), grožnje (9 %) in sramotenje zaradi spolne identitete ali usmerjenosti (10 %). Pri srednješolkah pa so najpogostejše oblike povzročanja spletnega nadlegovanja: deljenje skrivnosti (11 %), žaljivi komentarji o videzu (10 %) in ustvarjanje lažnih profilov (8 %).

Podobno kot v osnovni šoli, so fantje v srednji šoli izraziteje bolj prisotni pri neposrednih in agresivnih dejanjih (grožnje, izsiljevanje, žaljivi komentarji, komentarji spolne narave, sramotenje zaradi spolne identitete). Srednješolke pa izstopajo pri bolj posrednih in manipulativnih dejanjih (deljenje skrivnosti, ustvarjanje lažnih profilov, pretvarjanje identitete).

V srednji šoli so deleži pri povzročanju skoraj vseh oblik spletnega nadlegovanja višji kot v osnovni šoli, kar kaže na nekolikošen porast problematičnih vedenj s starostjo. To velja še posebej za odgovore fantov, kjer je pri več oblikah spletnega nadlegovanja prisoten skok za nekaj odstotkov (npr. podajanje žaljivih komentarjev o videzu: v osnovni šoli delež znaša 9 %, v srednji šoli pa naraste na 12 %).

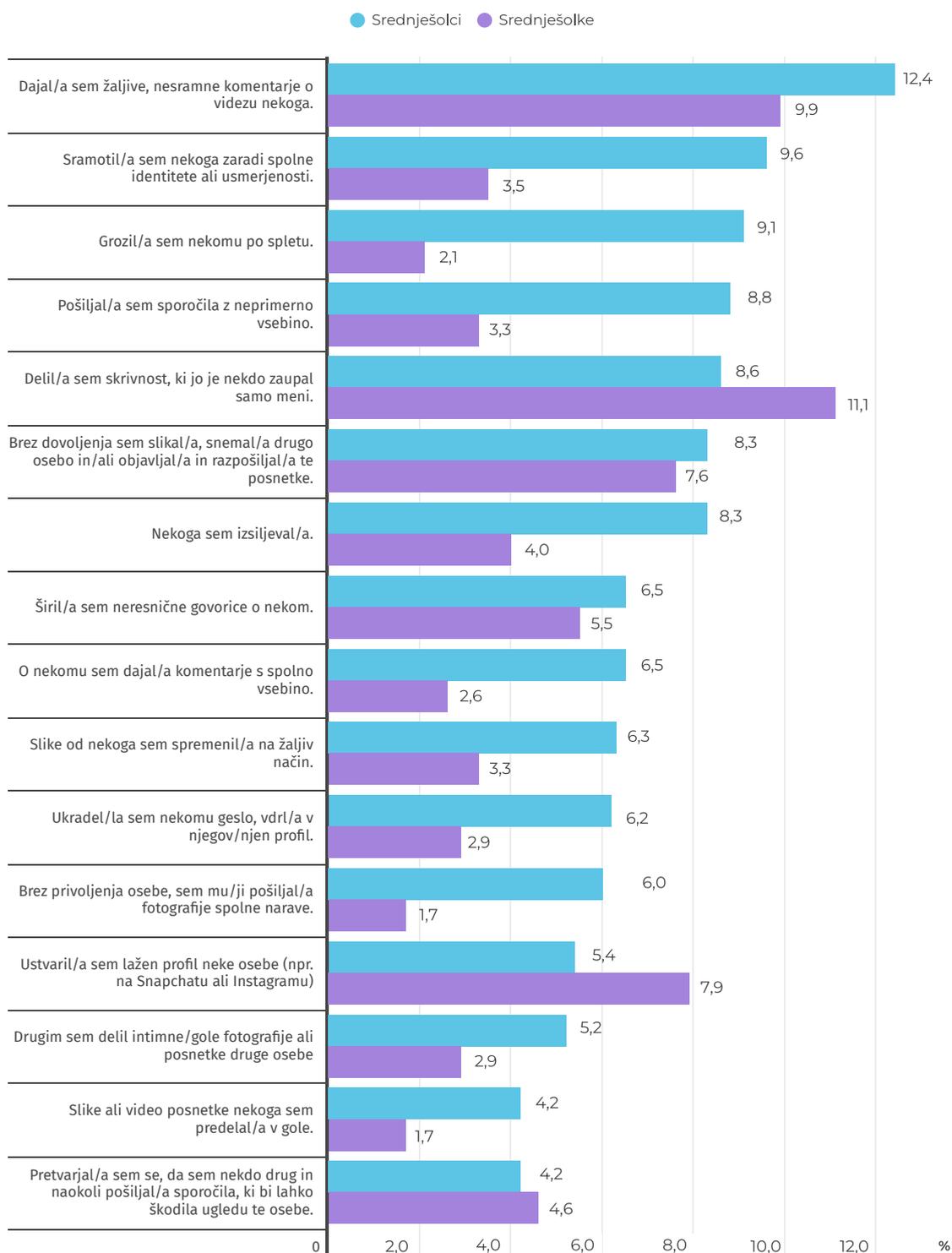

Dejanja spletnega nadlegovanja, ki so jih v zadnjih 12-ih mesecih storili osnovnošolci ⁵

⁵ Graf prikazuje delež osnovnošolcev, ki so storili izbrano obliko spletnega nadlegovanja med vsemi anketiranimi osnovnošolci.

Dejanja spletnega nadlegovanja, ki so jih ki so jih v zadnjih 12-ih mesecih storili srednješolci⁶

⁶ Graf prikazuje delež srednješolcev, ki so storili izbrano obliko spletnega nadlegovanja, med vsemi anketiranimi srednješolci.

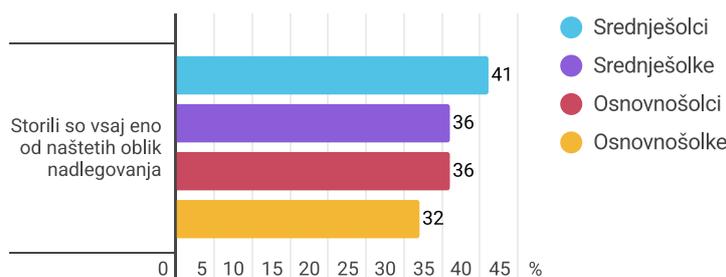
Fantje tako v osnovni kot srednji šoli nekoliko pogostejše kot dekleta priznavajo neposredno agresivna dejanja in dejanja spolne narave, dejanja povezana z grožnjami, pošiljanjem neprimerne vsebine, širjenjem neresničnih govoric, izsiljevanjem, dajanjem žaljivih komentarjev o videzu, komentarji spolne narave, pošiljanjem spolnih fotografij brez privolitve ter krajo gesel.

Anketirani mladostniki so večinoma povzročili po eno ali dve obliki spletnega nadlegovanja, skupno je spletno nadlegovanje (vsaj enkrat) že povzročilo 35 % anketiranih v osnovni šoli in 39 % anketiranih v srednji šoli. Tudi med pozročitelji spletnega nadlegovanja so razlike glede na spol – fantje so pogostejše povzročitelji spletnega nadlegovanja. Podatki kažejo, da so povzročitelji spletnega

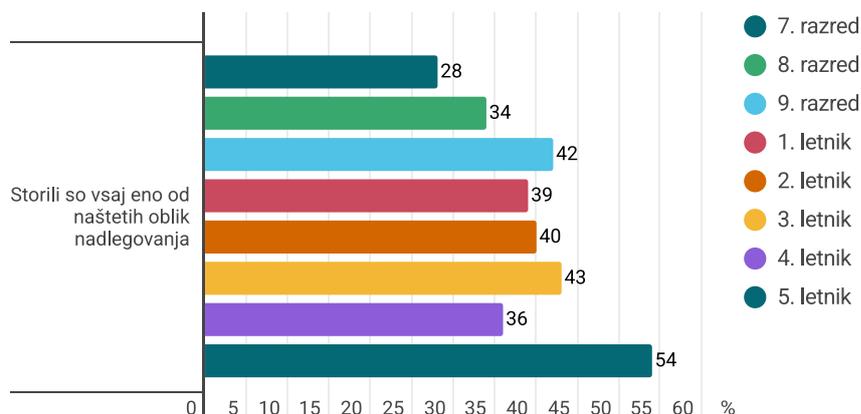
nadlegovanja najpogosteje srednješolci (41 %), sledijo pa osnovnošolci in srednješolke (36 %). Najmanj pogosto spletno nadlegovanje povzročajo osnovnošolke (32 %).

Tveganje za povzročanje spletnega nadlegovanja se povečuje s starostjo. Delež mladostnikov, ki so vsaj enkrat izvedli spletno nadlegovanje, se s starostjo večinoma povečuje. V 7. razredu je takšnih učencev 28 %, v 9. razredu že 42 %, medtem ko se na srednji šoli delež giblje med 36 % in 43 %, z izjemo 5. letnika, kjer doseže 54 %. Tveganje za povzročanje spletnega nadlegovanja se nekoliko povečuje pri starejših učencih in dijakih, vendar to ni pravilo. Razlike med spoloma glede povzročenja spletnega nadlegovanja niso statistično značilne.

Povzročitelji spletnega nadlegovanja glede na spol

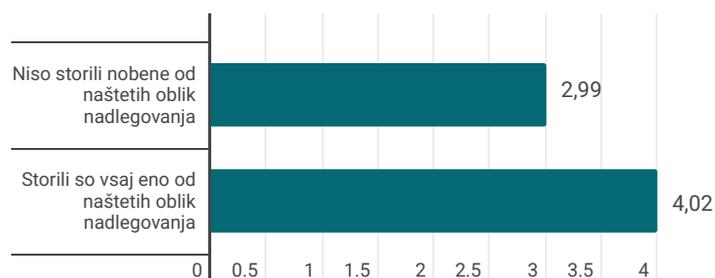
Povzročitelji spletnega nadlegovanja glede na razred in letnik

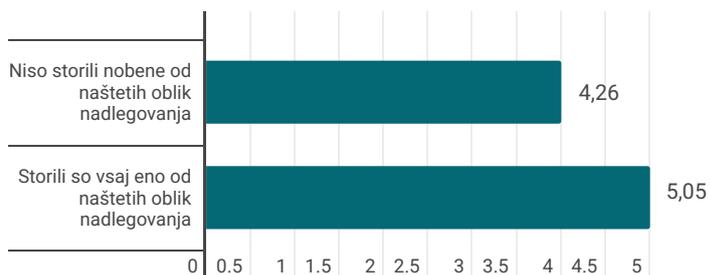
Učenci in dijaki, ki so vsaj enkrat v preteklosti že povzročili spletno nadlegovanje, povprečno uporabljajo mobilni telefon več kot tisti, ki niso storili nobene od naštetih oblik nadlegovanja. V osnovni šoli ti učenci uporabljajo telefon približno 4 ure dnevno, medtem ko tisti, ki ne povzročajo nadlegovanja, telefon v povprečju uporabljajo 3

ure. V srednji šoli je razlika še nekoliko večja: 5 ur dnevno pri povzročiteljih nadlegovanja proti 4,26 ure pri tistih, ki ga ne povzročajo. To nakazuje, da večja uporaba telefona lahko poveča izpostavljenost digitalnim interakcijam, v katerih se lahko pojavi nasilno vedenje.

Izvajanje spletnega nadlegovanja glede na dnevno število ur uporabe telefona (OŠ)

Izvajanje spletnega nadlegovanja glede na dnevno število ur uporabe telefona (SŠ)

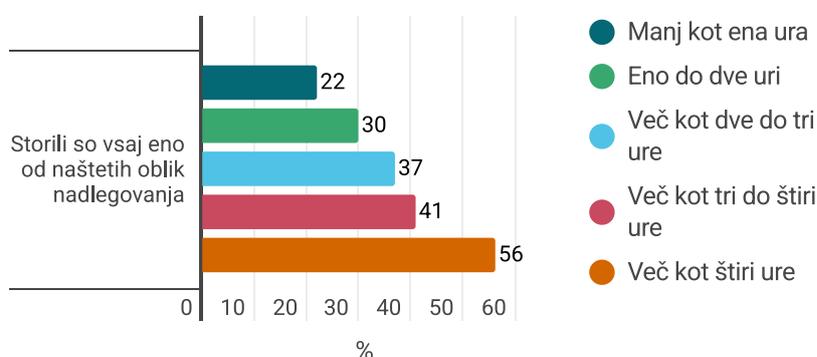
Podobno je možno opaziti, da učenci in dijaki, ki so povzročili vsaj eno obliko spletnega nadlegovanja, več časa dnevno preživijo tudi na družbenih omrežjih.

Med učenci, ki dnevno uporabljajo družbena omrežja manj kot eno uro na dan, jih je le 22 % kadarkoli storilo katero izmed naštetih oblik nadlegovanja. Ta delež pa se zviša na 56 % pri tistih, ki na družbenih omrežjih preživijo več kot štiri ure dnevno. To nakazuje, da daljša uporaba družbenih omrežij povečuje tveganje za povzročanje spletnega nadlegovanja.

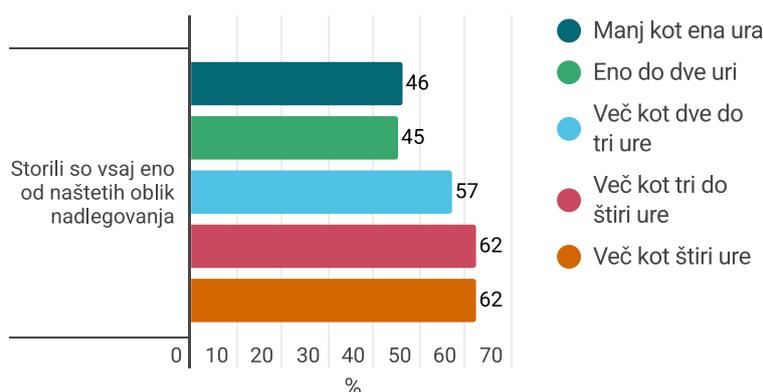
Podoben trend je prisoten tudi pri dijakih. Med dijaki, ki dnevno uporabljajo družbena omrežja manj kot eno uro na dan, jih je 46 % poročalo, da so kadarkoli storili katero izmed naštetih oblik nadlegovanja. Ta delež pa se poveča na 62 % pri tistih, ki na družbenih omrežjih preživijo več kot štiri ure dnevno.

Opisano kaže, da več preživetega časa na družbenih omrežjih sovпада z večjo verjetnostjo povzročanja spletnega nadlegovanja.

Povprečno dnevno število ur uporabe družbenih omrežij (OŠ)

Povprečno dnevno število ur uporabe družbenih omrežij (SŠ)

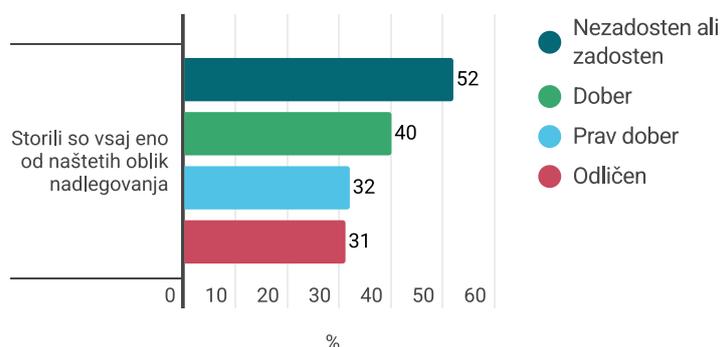

Prav tako podatki nakazujejo, da obstaja povezava med uspehom v šoli in izvajanjem spletnega nadlegovanja. Med učenci, ki niso povzročili nobene od naštetih oblik nadlegovanja, jih ima večina višje ocene – 68 % ima prav dober in 69 % odličen uspeh. Nasprotno pa med učenci, ki izvajajo nadlegovanje, večina dosega nižje ocene: 52 % ima nezadosten ali zadosten uspeh, 31 % pa odličen.

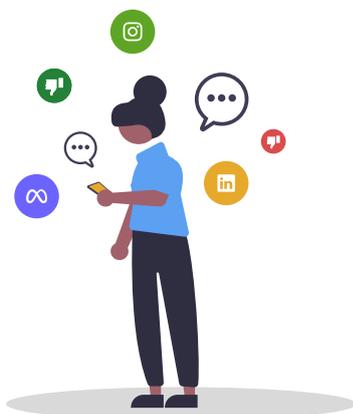
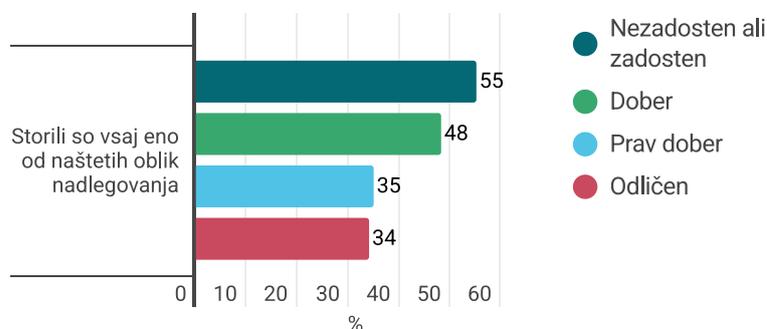
Tudi med dijaki je trend podoben. Med tistimi, ki ne izvajajo nadlegovanja, je 65 % z prav dobrim in 66 % z odličnim uspehom, medtem ko med povzročitelji nadlegovanja 55 % dosega nezadosten ali zadosten uspeh, 34 % pa odličen.

Učenci in dijaki, ki povzročajo spletno nadlegovanje, pogosteje dosegajo nižje šolske rezultate, kar lahko nakazuje povezavo med šolskim uspehom in vedenjskimi vzorci na spletu.

Lanskoletni šolski uspeh povzročiteljev spletnega nadlegovanja (OŠ)

Lanskoletni šolski uspeh povzročiteljev spletnega nadlegovanja (SŠ)

ZAKLJUČNE MISLI

Spletno nadlegovanje oz. nasilje je vedno bolj pereč problem za mlade, saj se velik del njihovega družjenja in življenja odvija na spletu. Podrobnejša slika stanja spletnega nadlegovanja med slovenskimi najstniki je začela nastajati v zadnjem desetletju, pri čemer je bila prva obširnejša raziskava v slovenskih šolah izvedena leta 2018 (Odklikni!).

Ko primerjamo podatke pričujoče raziskave s podatki raziskave Odklikni, lahko ugotovimo, da je pojavnost spletnega nadlegovanja ostala na podobnem nivoju. Med osnovnošolci in osnovnošolkami je vsaj eno obliko nadlegovanja v obeh raziskavah poročalo 55% osnovnošolskih deklet, pri fantih pa se ta odstotek giblje okoli 50 % (leta 2018 49 %, tokrat 51 %). V srednjih šolah je tokrat spletno nadlegovanje poročalo nekaj manj odstotkov anketirancev. Pri fantih je odstotek podoben kot med osnovnošolci – 49 % (54 % leta 2018), pri dekletih pa nekoliko višji, 58 %, kar je še vedno manj kot leta 2018 (64 %). Podobna je tudi pogostost doživljanja spletnega nadlegovanja. V obeh raziskavah je spletno nadlegovanje približno dve tretjini anketirancev (v vseh vzorcih) doživelo »enkrat ali dvakrat«. Leta 2018 je nekaj odstotkov več anketirancev, predvsem fantov, poročalo, da se jim spletno nadlegovanje dogaja vsak dan.

Morda je pozitivno, da kljub pandemiji, ki je v obdobju po raziskavi Odklikni mladostnike še bistveno bolj potisnila na digitalne platforme, nismo zaznali višje pojavnosti spletnega nadlegovanja. Pozitivna je tudi sprememba v odnosu do spletnega nadlegovanja, predvsem do žrtev - manj deklet in fantov se strinja s trditvijo, da je »žrtev sama kriva, da se ji zgodi spletno nadlegovanje« (s tem se je strinjala tretjina fantov leta 2018 in četrtnina v letošnji raziskavi), ali da »so dekleta sama kriva za nadlegovanje, če objavljajo fotografije« (iz 54 % strinjanja v srednjih šolah leta 2018 do 39 % strinjanja v letošnji raziskavi).

Vseeno ostaja dejstvo, da je spletno nadlegovanje še vedno vseprisotno, prav tako, da velik del anketirancev spletnega nadlegovanja ne dojema dovolj resno. Pri tem obe raziskavi kažeta na izrazito deljenost po spolu. Med fanti, ki so se jim zgodile posamezne oblike nadlegovanja, tako še vedno prevladuje odgovor, da »jim je vseeno« ali pa »smešno«, v primerjavi z letom 2018 se je še povečal odgovor, da nadlegovanje »nanje nima učinka«. Med dekleti po drugi strani prevladujejo odgovori »zaskrbljeno«, »stresno«, »jezno«, pri več kot petini se pojavlja tudi »nemoč«, »osramočenost«, »prestrašenost«. Ko gre za odziv na nadlegovanje, kateremu so priča, je med fanti prav tako bistveno večji odziv, da »ne storijo ničesar, ker se jih ne tiče« (47 %, samo 26 % pri dekletih).

Kako se spopasti s spletnim nadlegovanjem in pomagati mladim, da bodo lahko razvili zdrave medsebojne odnose je svojevrsten izziv. Ključno je, da se z mladimi pogovarjamo, jih poslušamo in skušamo razumeti širši kontekst njihovega vedenja. Potrebno je razumeti različne perspektive – tistih, ki so (bili) žrtve, tistih ki so opazovalci, in tistih, ki povzročajo spletno nadlegovanje. Le na ta način bomo lahko sami bolje razumeli problematiko in naslovili ključne teme in vprašanja.

Želimo si, da bi s pričujočo raziskavo in poročilom, ki nam prinaša konkretne podatke o problematiki, spodbudili razpravo med mladimi, starši, šolo, mladinskimi in drugimi nevladnimi organizacijami, policijo, pravosodjem, pristojnimi ministrstvi, internetno industrijo... in vsemi deležniki, ki so tako ali drugače vpleteni in/ali obravnavajo spletno nadlegovanje in pripomogli k temu, da bodo mladi lahko spregovorili o spletnem nadlegovanju in nasilju ter dobili pomoč, ki jo potrebujejo.

VIRI

Brečko, B. N. (2019). *Odklikni!: ustavimo spletno nasilje nad ženskami in dekleti: poročilo raziskave o spletnem nadlegovanju med mladimi v Sloveniji*. Fakulteta za družbene vede, Center za družboslovno informatiko. http://odklikni.enakostspolov.si/wp-content/uploads/2020/02/Odklikni_POROCILO_A4_12_2020web.pdf

Hackman, Christine L. , Sarah E. Pember, Amanda H. Wilkerson, Wanda Burton in Stuart L. Usdan (2017). Slut-shaming and victim-blaming: a qualitative investigation of undergraduate students' perceptions of sexual violence, *Sex Education*, 17:6, 697-711, DOI: 10.1080/14681811.2017.1362332 <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14681811.2017.1362332>

Henry, N., Powell, A. (2018). Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(2), 195–208. <https://doi.org/10.1177/1524838016650189>

Pew Research Center (2014). Online harassment. https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/9/2014/10/PI_OnlineHarassment_72815.pdf

deSHAME (2017). Young people's experiences of online sexual harassment. A cross-country report from project deSHAME.

DeSmet A., S. Bastiaensens, K. Van Cleemput, K. Poels, H. Vandebosch, G. Deboutte, L. Herrewijn, S. Malliet, S. Pabian, F. Van Broeckhoven, O. De Troyer, G. Deglorie, S. Van Hoecke, K. Samyn, I. De Bourdeaudhuij (2018). The efficacy of the Friendly Attac serious digital game to promote prosocial bystander behavior in cyberbullying among young adolescents: A cluster-randomized controlled trial. *Computers and Human Behavior*. Volume 78, January 2018, Pages 336-347.

Svet Evrope (2018). Mapping study on cyberviolence. (Cybercrime Convention Committee (T-CY) Working Group on cyberbullying and other forms of online violence, especially against women and children).

KAM PO POMOČ

Safe.si - točka osveščanja o varni rabi interneta in mobilnih naprav: www.safe.si

TOM telefon za otroke in mladostnike: 116 111, www.e-tom.si

Točka za prijavo posnetkov spolnih zlorab otrok na internetu Spletno oko: www.spletno-oko.si

Društvo za nenasilno komunikacijo: www.drustvo-dnk.si

Društvo SOS telefon: www.drustvo-sos.si

Logout - Center pomoči pri prekomerni rabi interneta: www.logout.si

Varni na internetu: www.varninainternetu.si

SI-CERT, nacionalni odzivni center za kibernetško varnost: www.cert.si

Informacijski pooblaščenec: www.ip-rs.si

Policija: www.policija.si

KORISTNA GRADIVA NA TEMO SPLETNEGA (VRSTNIŠKEGA) NADLEGOVANJA in NASILJA

GRADIVA ZA STROKO

Priročnik za šole – Spletno nasilje:
prepoznavanje, obvladovanje in ukrepanje
<https://safe.si/gradiva/gradiva-za-ucitelje/prirocnik-spletno-nasilje-prepoznavanje-obvladovanje-in-ukrepanje>

Priročnik za strokovne delavke in delavce centrov za socialno delo in drugih strok – Spletno nasilje in spletne zlorabe otrok in mladostnikov:
<https://safe.si/gradiva/gradiva-za-ucitelje/prirocnik-spletno-nasilje-in-spletne-zlorabe-otrok-in-mladostnikov>

Priročnik – Spolne zlorabe otrok in mladostnikov na spletu <https://safe.si/gradiva/gradiva-za-ucitelje/prirocnik-spolne-zlorabe-otrok-in-mladostnikov-na-spletu>

Priročnik in gradiva za delo v razredu za strokovnjakinje in strokovnjake, ki delajo z mladimi - Ustavimo spletno nasilje nad ženskami in dekleti
<https://safe.si/gradiva/gradiva-za-ucitelje/gradiva-odklikni-ustavimo-spletno-nasilje-nad-zenskami-in-dekleti>

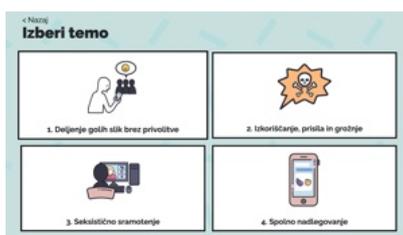
Priročnik za učitelje za delo v razredu na temo spletnega ustrahovanja UP2US:

<https://safe.si/gradiva/gradiva-za-ucitelje/up2us-prirocnik-za-ucitelje-o-spletnem-ustrahovanju>

Webinar za učitelje: Krepitev vključujoče razredne skupnosti kot pristop preprečevanja spletnega

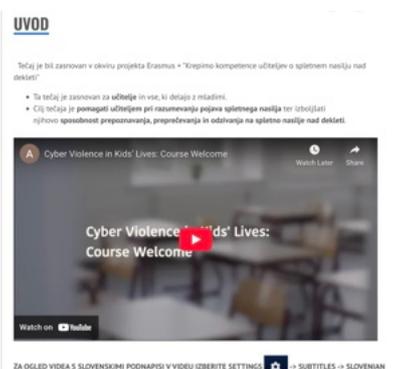
nasilja: [Za učitelje: spletni seminar o preprečevanju spletnega nasilja | safe.si](#)

Resna igra – CYBERSAFE – ozaveščanje, preprečevanje spletnega nasilja nad dekleti:

<https://hetzner.cybersafe.seriousgames.net/#/>

Priročnik za izvedbo igre v razredu: [Priročnik za izvedbo igre](#)

Spletni tečaj za učitelje o prepoznavanju, ozaveščanju in preprečevanju spletnega nasilja:

<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=11015>

GRADIVA ZA STARŠE

Safe.si podkast za starše: Spletno nasilje

Podkast za starše na temo spletnega nasilja:

[Safe.si podkast za starše: Spletno nasilje | safe.si](#)

Priročnik za starše otrok od 0 do 10 let:

[Vzgoja za internet za starše otrok, starih od 0 do 10 let | safe.si](#)

Priročnik za starše najstniških otrok:

[Vzgoja za internet za starše otrok, starih od 0 do 10 let | safe.si](#)

Za starše: Nasilje v videoigrah

Webinar za starše – Nasilje v videoigrah:

[Za starše: Nasilje v videoigrah | safe.si](#)

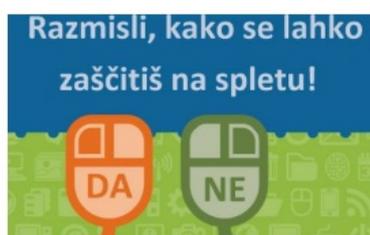
GRADIVA ZA OTROKE IN NAJSTNIKE

Drevo odločanja: Ne bodi nema priča spletnega nasilja

Drevo določanja: Ne bodi nema priča
spletnega nasilja:

[Drevo odločanja: Ne bodi nema priča
spletnega nasilja | safe.si](#)

Drevo odločanja: nekdo me nadleguje prek spleta

Drevo odločanja: Nekdo me nadleguje
prek spleta:

[Drevo odločanja: nekdo me nadleguje
prek spleta | safe.si](#)

E-zaobljuba: Spletne nadlegovanje ni
zabavno. Ustavimo ga!:

[e-Zaobljuba | safe.si](#)

Prva pomoč pri spletnem nasilju

Aplikacija: Prva pomoč pri spletnem
nasilju:

[Prva pomoč pri spletnem nasilju | safe.si](#)

Letak Spletno nasilje med vrstniki? Zame ne, hvala!

Letak za najstnike - Spletno nasilje nad vrstniki? Zame ne, hvala!:

[Letak Spletno nasilje med vrstniki? Zame ne, hvala! | safe.si](http://safe.si)

Zloženska: Hej, ne bodi tiho!

Letak za najstnike za opolnomočenje prič spletnega nasilja – Hej, ne bodi tiho! Pomagaj, namesto da opazuješ:

[Zloženska: Hej, ne bodi tiho! | safe.si](http://safe.si)